

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Economics) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Micro Economic Analysis (230107101)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १७-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.** १२
- १) उपयोगिता विश्लेषण ——— आधारलेले आहे.
 - अ) क्रमवाचक
 - ब) अंकदर्शी मापन
 - क) भौमितिक मापन
 - ड) यापैकी नाही
 - २) प्रकटपसंती सिद्धांत ——— यांनी मांडला.
 - अ) रॉबिन्सन
 - ब) डॉ. मार्शल
 - क) सॅम्युअलसन
 - ड) यापैकी नाही
 - ३) आर्थिक प्रश्न हा ——— चा प्रश्न आहे.
 - अ) दुर्मिळता
 - ब) निवड
 - क) आवश्यक
 - ड) पूर्ण स्पर्धा
 - ४) जोसेफ बर्ट्रांड यांनी त्यांच्या प्रारूपात उत्पादन खर्च ——— गृहीत धरला.
 - अ) शून्य
 - ब) अनंत
 - क) स्थिर
 - ड) वाढता
 - ५) उद्योग संस्था व उद्योग यातील फरक ——— बाजारपेठेत नसतो.
 - अ) पूर्ण स्पर्धा
 - ब) मक्तेदारी
 - क) मक्तेदारी युक्त स्पर्धा
 - ड) अल्पाधिकार
 - ६) सम उत्पादन व आरंभस्थानाशी ——— असतात.
 - अ) अंतवक्र
 - ब) बहिर्वक्र
 - क) लंबगोलाकार
 - ड) यापैकी नाही

- ७) वस्तुभेद ---- बाजाराचे वैशिष्ट्य आहे.
 अ) मक्तेदारी ब) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा
 क) पूर्णस्पर्धा ड) अल्पाधिकार
- ८) तटस्थता वक्र विश्लेषण ---- दृष्टिकोनावर आधारित आहे.
 अ) अंकवाचक ब) क्रमवाचक
 क) उत्पादन ड) पैशाची मूल्य
- ९) ---- यांनी समतोलाचे दृष्टिकोन मांडले.
 अ) चेंबरलीन ब) युलर
 क) कॉब डगल्स ड) हिक्स
- १०) उत्पादनाच्या परंपरागत सिद्धांतानुसार सरासरी खर्चाचा वक्र ----
 आकाराचा असतो.
 अ) M ब) U
 क) N ड) L
- ११) ---- हा समवृत्ती वक्र विश्लेषणातील आधार होय.
 अ) उपभोग श्रेणी ब) उत्पादन श्रेणी
 क) पसंती श्रेणी ड) विनिमय श्रेणी
- १२) पूर्ण स्पर्धेच्या बाजारात सरासरी प्राप्तीचा वक्र ---- असा असतो.
 अ) 'क्ष' अक्षाला समांतर ब) 'य' अक्षाला समांतर
 क) आरंभस्तानी बहिवक्र ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) किंमत परिणाम म्हणजे काय?
 ब) निगमन पद्धती म्हणजे काय?
 क) पूर्ण स्पर्धा बाजारपेठ म्हणजे काय?
 ड) समउत्पादन वक्राची वैशिष्ट्ये कोणती आहेत?
 इ) वस्तुभेद म्हणजे काय?
 ई) अंतर्गत बचती म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) युलरचे प्रमेय
 ब) क्रेताधिकार
 क) संतुलनाचे प्रकार
 ड) उपयोगिता विश्लेषणामधील दोष

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेतील अतिरिक्त उत्पादन क्षमता संकल्पना स्पष्ट करा.
किंवा
ब) प्रकट पसंती सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
उत्पादन खर्चाचे परंपरागत व आधुनिक सिद्धांत स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Micro Economic Analysis (230107101)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.**12**

- 1) Utility Analysis Is Based on _____.
 - a) Ordinal Measurement
 - b) Cardinal Measurement
 - c) Geometrical Measurement
 - d) None of these
- 2) Revealed Preference Theory of Demand Is Put Forth By _____.
 - a) Robinson
 - b) Dr. Marshal
 - c) Samuelsson
 - d) None of These
- 3) Economic Problem Is Problem of _____.
 - a) Scarcity
 - b) Choice
 - c) Essential
 - d) Perfect Competition
- 4) Joseph Bertrand Assume _____ Cost of Production In His Model.
 - a) Zero
 - b) Infinite
 - c) Stable
 - d) Rising
- 5) The Distinction between the Firm and Industry Disappears Under Conditions of _____.
 - a) Perfect Competition
 - b) Monopoly
 - c) Monopolist Competition
 - d) Oligopoly
- 6) Iso-Quant's Are always _____ To Origin.
 - a) Concave
 - b) Convex
 - c) Parabolic
 - d) None of These
- 7) Product Differentiation Is Characteristics of _____ Market.
 - a) Monopoly
 - b) Monopolistic Competitions
 - c) Perfect Competition
 - d) Oligopoly
- 8) Indifference Curve Analysis Is Based On _____ Approach.
 - a) Cardinal
 - b) Ordinal
 - c) Production
 - d) Value of Money

- ८) प्रा. सोलो यांच्या प्रतिमानालाच ——— प्रतिमान म्हणतात.
 अ) स्थिरकालीन प्रतिमान ब) अल्पकालीन वाढीचे प्रतिमान
 क) दिर्घकालीन वाढीचे प्रतिमान ड) भांडवलकालीन प्रतिमान
- ९) हेरॉड-डोमर प्रतिमानमध्ये ——— या घटकास अग्रस्थान आहे.
 अ) बचत ब) गुंतवणुक
 क) भांडवल ड) श्रम
- १०) ——— हा घटक आर्थिक विकासाचा निर्देशक आहे.
 अ) लोकसंख्या ब) दारिद्रय
 क) तांत्रिक मागासलेपणा ड) भांडवल संचयात वाढ
- ११) आर्थिक वृद्धीचा संबंध ——— देशाशी असतो.
 अ) विकसित ब) अविकसित
 क) अर्धविकसित ड) विकसनशील
- १२) ——— प्रारूपामध्ये Gw आणि Gn कल्पना मांडली.
 अ) हेरॉड-डोमर ब) सोलो
 क) हिक्स ड) ए. के. प्रतिमान

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
 अ) मानव संसाधनाचे महत्त्व लिहा.
 ब) ड्युसनबेरी परिणाम व समतोलीत विकास ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 क) वाढती लोकसंख्या आणि पर्यावरण समस्या यातील सहसंबंध स्पष्ट करा.
 ड) हेरॉड-डोमर प्रतिमानाची गृहितके लिहा.
 इ) आर्थिक विकासातील शिक्षणाची भूमिका लिहा.
 ई) दारिद्रयाच्या दृष्टचक्राची संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
 अ) मानव संसाधन विकास संकल्पना स्पष्ट करा.
 ब) समतोलीत विकासाची संकल्पना स्पष्ट करा.
 क) आंतरिक विकासाची संकल्पना स्पष्ट करा.
 ड) अमर्याद श्रमपुरवठ्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.४ तपशीलवार उत्तर. (कोणताही एक) १२
 अ) आर्थिक वृद्धी आणि आर्थिक विकास यातील फरक स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) प्रा. लिबेनस्टिन यांचा अनिवार्य किमान प्रयत्न सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्र.५ प्रो. रोजॅन्सिटन रोडान यांचा प्रबळ धक्का सिद्धांत सविस्तर लिहा. १२

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Economics of Growth and Development (230107102)**

Day & Date: Monday, 20-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 12

- 1) Balanced Development was Advocated By _____.
 - a) Prof. Narks
 - b) Prof. Harshman
 - c) Prof. Singar
 - d) Prof. Kindleberjer

- 2) According to Schumpeter in the process of Economic Development _____.
 - a) Labour
 - b) Land
 - c) Capital
 - d) Innovation

- 3) _____ is Charactersistic of Under Developed Countries.
 - a) Low Per Capita Income
 - b) Economic Disparity
 - c) Vicious Circle of Poverty
 - d) All of these

- 4) First Human Development Report Published in the Year _____.
 - a) 1991
 - b) 1990
 - c) 1997
 - d) 1998

- 5) In Which Group Does Indian Fall in The Human Development Index?
 - a) Higher Human Development Group
 - b) Highest Human Development Group
 - c) Medium Human Development Group
 - d) Low Human Development Group

- 6) The Excess Supply of Labor is in the _____ Sector.
 - a) Service
 - b) Industry
 - c) Agriculture
 - d) Public

- 7) _____ is one of the factors of Human Resource Development.
 - a) Unemployment
 - b) Education
 - c) Poverty
 - d) All of these

- 8) Prof. Solo Model also known as _____ Model.
 - a) Constant-Run
 - b) Short-Run Growth
 - c) Long- Run Growth
 - d) Capitalism Paradigm

- ७) दक्षता हेतूसाठी असणारी पैश्यांची मागणी ही ---- वर अवलंबून असते.
 अ) खर्च ब) बचत
 क) नफा ड) उत्पन्न
- ८) चलन विषयक धोरणाचे ---- हे उद्दिष्ट आहे.
 अ) आर्थिक विकास ब) किंमत स्थैर्य
 क) अ व ब ड) यापैकी नाही
- ९) आर्थिक धोरण ---- बँकेद्वारे लागू केले जाते.
 अ) आय सी आय सी आय ब) एक्सिस
 क) मध्यवर्ती ड) राज्य
- १०) ---- हा वित्तीय रचनेचा घटक आहे.
 अ) वित्तीय साधने ब) वित्तीय बाजारपेठ
 क) वित्तीय संस्था ड) वरील सर्व
- ११) व्याजाचा सनातनवादी सिद्धांत ---- यांनी मांडला.
 अ) मार्शल ब) केन्स
 क) अमर्त्य सेन ड) मनमोहनसिंग
- १२) ---- असंघटित क्षेत्रांतर्गत येते.
 अ) राष्ट्रीयकृत बँका ब) व्यावसायिक बँका
 क) सहकारी बँका ड) सावकार

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- अ) ई-बँकींग म्हणजे काय?
 ब) व्याजदर म्हणजे काय?
 क) वित्तीय मध्यास्थांची कार्ये सांगा.
 ड) चलन विषयक साधने लिहा.
 इ) कोअर बँकींग म्हणजे काय?
 ई) सुक्ष्म वित्तपुरवठा म्हणजे काय?

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) व्याजाचा सनातनवादी सिद्धांत.
 ब) गुंतवणूक बँकींग
 क) चलनविषयक धोरणाची उद्दिष्टे
 ड) वित्तीय व्यवस्था आणि आर्थिक विकास.

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
अ) इंटरनेट बँकेचे फायदे तोटे लिहा.
किंवा
ब) पतनियंत्रणासाठीचे उपाय आणि पतनिर्मितीच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
मध्यवर्ती बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Financial Institutions and Markets I (230107103)**

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

12

- 1) _____ is the indicator of financial development.
 - a) Industry
 - b) Agriculture
 - c) Banking
 - d) All of these
- 2) Credit money is created by _____.
 - a) Government
 - b) Central Bank
 - c) International Bank
 - d) Commercial Bank
- 3) In the _____ financial system interest rates are freely determined by the market.
 - a) Undeveloped
 - b) Developed
 - c) Controlled
 - d) Public
- 4) E-Banking is a _____ banking.
 - a) ATM
 - b) Internet
 - c) Commercial
 - d) None of these
- 5) Classical theory of Interest is depends on _____.
 - a) Sacrifice of consumer
 - b) Preference of time series
 - c) Waiting
 - d) Demand for capital & Supply of capital
- 6) IS-LM Model is given by _____.
 - a) Keynes
 - b) Hicks & Harson
 - c) Patinkin
 - d) Prof. Night
- 7) Demand of money for precautionary motive is depended upon _____.
 - a) Cost
 - b) Saving
 - c) Profit
 - d) Income
- 8) _____ is the objective monetary policy.
 - a) Economic development
 - b) Price stability
 - c) a & b both
 - d) None of these
- 9) Monetary policy is implemented by _____ bank.

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Economics) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६

Research Methodology In Economics (230107105)

वार, दिनांक: शुक्रवार, २४-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) संशोधन म्हणजे ——— चा शोध होय.

अ) ज्ञान	ब) सत्य
क) डेटा	ड) विचार
- २) संशोधन पद्धतशास्त्राचा मुख्य उद्देश ——— आहे.

अ) ज्ञान निर्माण करणे	ब) मनोरंजन
क) जाहिरात	ड) व्यापार
- ३) मूलभूत संशोधनास ——— संशोधन असेही म्हणतात.

अ) शुद्ध	ब) वर्णनात्मक
क) प्रायोगिक	ड) सर्वेक्षण
- ४) संशोधनाचे एक वैशिष्ट्य म्हणजे ते ——— असते.

अ) तर्कसंगत व पद्धतशीर	ब) भावनिक
क) कल्पनिक	ड) विसंगत
- ५) गृहितक म्हणजे ——— अंदाज असतो.

अ) अंतिम	ब) तात्पुरता
क) निश्चित	ड) प्रस्थापित
- ६) चांगले गृहितक ——— असावे.

अ) अस्पष्ट	ब) परीक्षित करण्यायोग्य
क) अवास्तव	ड) गुंतागुंतीचे
- ७) संशोधन प्रक्रियेतील पहिला टप्पा म्हणजे ———.

अ) निष्कर्ष	ब) समस्यांची निवड
क) माहिती विश्लेषण	ड) अहवाल लेखन

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Research Methodology In Economics (230107105)**

Day & Date: Friday, 24-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

12

- 1) Research is the search for _____.
 - a) Knowledge
 - b) Truth
 - c) Data
 - d) Ideas
- 2) The main objective of research methodology is _____.
 - a) Creation of knowledge
 - b) Entertainment
 - c) Advertising
 - d) Business
- 3) Basic research is also called _____ research.
 - a) Pure
 - b) Descriptive
 - c) Experimental
 - d) Survey
- 4) One important characteristic of research is that it is _____.
 - a) Logical and systematic
 - b) Emotional
 - c) Imaginative
 - d) Disordered
- 5) A hypothesis is a _____ assumption.
 - a) Final
 - b) Tentative
 - c) Fixed
 - d) Established
- 6) A good hypothesis should be _____.
 - a) Vague
 - b) Testable
 - c) Unrealistic
 - d) Complex
- 7) The first step in the research process is _____.
 - a) Conclusion
 - b) Selection of the problem
 - c) Data analysis
 - d) Report writing
- 8) A research design is a _____ of research.
 - a) Plan
 - b) Difficulty
 - c) Discussion
 - d) Limitation
- 9) One characteristic of a good research design is that it is _____.
 - a) Flexible
 - b) Unclear
 - c) Inconsistent
 - d) Inefficient

- 10) Research objectives should be _____.
a) Clear and measurable b) Vague
c) Unrealistic d) Irrelevant
- 11) Primary data are those which are collected for the _____ time.
a) First b) Second
c) Many d) Last
- 12) Sampling means selecting _____ elements from a population.
a) Representative b) All
c) Special d) Random

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) State the general objectives of research.
- b) Explain the interview method of data collection.
- c) Write the general characteristics of research.
- d) Explain the secondary sources of data collection.
- e) Write the advantages of a questionnaire.
- f) Write the advantages of social research.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 12

- a) Write the characteristics of a good hypothesis.
- b) Write the advantages of the interview method.
- c) Explain the difference between primary and secondary data.
- d) Explain the importance of hypothesis in research.

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One) 12

- a) Explain the characteristics of a good research design and its importance.

OR

- b) Explain the meaning, types, advantages, and disadvantages of the sampling method.

Q.5 Explain the characteristics and structure of good report writing. 12

- प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) सहकारांची रॉशडेल यांची तत्त्वे लिहा.
ब) सहकार म्हणजे काय?
क) दीर्घ मुदतीचे कार्य म्हणजे काय?
ड) नागरी सहकारी बँकेची व्याख्या लिहा.
- प्र.३ टिप लिहा. 0६
- जागतिक सहकारी चळवळीचा उदय.
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) सहकारांची मॅचेस्टर तत्त्वे स्पष्ट करा.
किंवा
ब) मिश्र अर्थव्यवस्थेमधील सहकारांची भूमिका स्पष्ट करा.

Q.4 Broad Question. (Any One)

12

- a)** Explain the Manchester's Principles of Co-Operation.
- b)** Explain the role of Co-Operation in mixed economy.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Industrial Economics – I (230107106)**

Day & Date: Wednesday, 29-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 12

- 1) _____ is a specific physical location where production activities occur.
 - a) Plant
 - b) Firm
 - c) Industry
 - d) All the above
- 2) _____ industry plays an important role in rural development.
 - a) IT
 - b) Sugar
 - c) Automobile
 - d) Cement
- 3) Large scale industry are mainly _____.
 - a) Land intensive
 - b) Labour intensive
 - c) Capital intensive
 - d) All of the above
- 4) Growth with stability will be possible due to _____.
 - a) IT industry
 - b) Small scale industry
 - c) Multinational industry
 - d) Large scale industry
- 5) Multinational corporation work at _____ level.
 - a) Regional
 - b) State
 - c) National
 - d) International
- 6) The concept of _____ is related with the name of Alfred weber.
 - a) Locational triangle
 - b) Locational circle
 - c) Locational square
 - d) None of these
- 7) _____ is the objective of firm.
 - a) To increase production cost
 - b) To earn maximum profit
 - c) To increase transport cost
 - d) All the above
- 8) Generally relationship between size of firm and productivity are _____.
 - a) Constant
 - b) Negative
 - c) Positive
 - d) Inverse

- ७) शाश्वत विकास हा ——— विकास असतो.
 अ) सातत्यपूर्ण ब) दीर्घकालीन
 क) पर्यावरणाशी मैत्रीपूर्ण ड) वरील सर्व
- ८) भारतात दारिद्र्याची संकल्पना ——— यांनी मांडली.
 अ) महात्मा गांधी ब) लोकमान्य टिळक
 क) दादाभाई नौरोजी ड) वरीलपैकी नाही
- ९) भारताने ——— देशांकडून नियोजनाचे तंत्र स्वीकारले.
 अ) इंग्लंड ब) अमेरिका
 क) जपान ड) रशिया
- १०) देशाचा आर्थिक विकास ——— ने प्रभावित होतो.
 अ) भांडवल ब) श्रम
 क) तंत्रज्ञान ड) यापैकी सर्व
- ११) मानवी विकास निर्देशांक ——— वर आधारित आहे.
 अ) दीर्घायुष्य ब) शैक्षणिक पद्धती
 क) राहणीमानाचा दर्जा ड) वरील सर्व
- १२) नविन आर्थिक धोरणाचा स्विकार ——— मध्ये करण्यात आला.
 अ) १९९० ब) १९९१
 क) १९९२ ड) १९९३

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) सामाजिक संरचना म्हणजे काय?
 ब) स्थलांतराची व्याख्या लिहा.
 क) मृत्यूदर म्हणजे काय?
 ड) आर्थिक विकासाचे निकष कोणते?
 इ) दारिद्र्य म्हणजे काय?
 ई) शाश्वत विकास म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) आर्थिक विकासाच्या मापनाच्या पद्धती
 ब) लिंग विकास निर्देशांक
 क) आर्थिक नियोजनाचे यश
 ड) प्रादेशिक विषमतेची कारणे

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
अ) निती आयोगाचे यश व अपयश लिहा
किंवा
ब) आर्थिक विकासातील शासनाची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
भारतीय लोकसंख्येची ठळक वैशिष्ट्य स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	----------

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Indian Economic Policy – I (230107107)**

Day & Date: Wednesday, 29-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 12

- 1) _____ is the indicator of economic development.
 - a) Per Capita Income
 - b) Size of Population
 - c) Rate of growth of population
 - d) None of the above

- 2) The National Rural Health Mission started in _____.
 - a) 2001
 - b) 2012
 - c) 2005
 - d) 2007

- 3) _____ are the problems of Urbanization.
 - a) Fast growth in Urban population
 - b) Large increase in big town
 - c) Regional disparities in urbanization
 - d) All of these

- 4) The human development report has defined human development as the process of enlarging.
 - a) Individual choices
 - b) Public Choices
 - c) Private Choices
 - d) All of those

- 5) Indian census takes place after every _____ year.
 - a) Five
 - b) Ten
 - c) Twenty
 - d) Fifty

- 6) _____ are the problems of urbanization.
 - a) Increasing Capital Formation
 - b) Improving human
 - c) Both of them
 - d) None of these

- 7) Sustainable development is _____ development.
 - a) Steady
 - b) Long term
 - c) Eco friendly
 - d) All of above

- 8) The concept of Indian poverty has been propounded by _____.
a) Mahatma Gandhi b) Lokmanya Tilak
c) Dadabhai Naoroji d) None of the above
- 9) India has adopted the technique of planning from _____ country.
a) England b) America
c) Japan d) Russia
- 10) The economic development of a country is influenced by _____.
a) Capital b) Labour
c) Technology d) All of these
- 11) Human Development Index is based on _____.
a) Long Life b) Educational Attainment
c) Quality of Living d) All of those
- 12) New Economic Policy is accepted in _____.
a) 1990 b) 1991
c) 1992 d) 1993

Q.2 Write short answers. (Any Four)**12**

- a) What is Social Infrastructure?
- b) Define Migration.
- c) What is Death Rate?
- d) What are the Indicators of Economic Development?
- e) What is Poverty?
- f) What is Sustainable Development?

Q.3 Answer the following question. (Any Two)**12**

- a) Methods of measuring Economic Development.
- b) Gender Development Index.
- c) Merits of Economics Planning.
- d) Causes of Regional Imbalance.

Q.4 Broad Question. (Any One)**12**

- a) Write on the achievements and failures of NITI Aayog.

OR

- b) Explain the role of government in economic development.

Q.5 Broad Question.**12**

Explain the broad demographic features in India.

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Economics) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Micro Economic Analysis – II (230107201)

वार, दिनांक: गुरुवार, १६-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) पिंगूच्या मते, आर्थिक कल्याण म्हणजे ——— होय.
अ) सामाजिक कल्याणाचा एक भाग
ब) सामान्य कल्याणाचा एक भाग
क) व्यक्तिगत कल्याणाचा एकभाग
ड) यापैकी नाही
- २) ——— हे श्रमिकांच्या कामाचा मोबदला आहे.
अ) खंड
ब) वेतन
क) व्याज
ड) नफा
- ३) रोखतेच्या त्यागाबद्दल दिला जाणारा मोबदला म्हणजे ——— होय.
अ) खंड
ब) वेतन
क) व्याज
ड) नफा
- ४) खंड विषयक आधुनिक सिद्धांत ——— यांनी मांडला
अ) डॉ. मार्शल
ब) बेन
क) स्मिथ
ड) वालरस
- ५) विभाजनाच्या सिद्धांताचा संबंध ——— घटकांशी आहे.
अ) वैयक्तिक
ब) कार्यात्मक
क) विभागीय
ड) सर्वसाधारण
- ६) मर्यादा किंमत सिद्धांत ——— यांनी मांडला.
अ) डॉ. मार्शल
ब) जे. एम. केन्स
क) जे. बी. से.
ड) जे. एस. बेन

- ७) नविन आर्थिक कल्पना संकल्पना प्रथम ——— यांनी मांडली.
 अ) हिक्स ब) पॅरेटो
 क) पिगू ड) डॉ. अमर्त्य सेन
- ८) एकूण उत्पन्न – एकूण खर्च = ———
 अ) खर्च ब) सिमांत खर्च
 क) नफा ड) बदलता खर्च
- ९) प्रा. एन कल्डोर यांनी त्यांच्या विभाजन सिद्धांतात ——— गृहीत धरले.
 अ) पूर्णस्पर्धा ब) पूर्ण उत्पादन
 क) पूर्ण रोजगार ड) शून्य उत्पन्न
- १०) व्याजाचा रोखड प्राधान्यता सिद्धांत ——— शी संबंधीत आहे.
 अ) पतपैसा ब) भांडवल
 क) पैश्यांची मागणी ड) वरीलपैकी नाही
- ११) पॅरेटो युक्ततम सिद्धांत ——— यांच्याशी संबंधीत आहे.
 अ) उपयोगिता ब) उत्पादन
 क) कल्याण ड) वरीलपैकी नाही
- १२) विम्याचे अर्थशास्त्र ——— यांच्यासाठी उपयुक्त आहे.
 अ) ग्राहक ब) उत्पादक
 क) सरकार ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) धोक्याचे प्रकार सांगा.
 ब) खंड म्हणजे काय?
 क) कल्याण म्हणजे काय?
 ड) विम्याचे अर्थशास्त्र म्हणजे काय?
 इ) नुकसान भरपाई तत्त्व म्हणजे काय?
 ई) नवप्रवर्तन म्हणजे काय?

प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) माहितीचे अर्थशास्त्र
 ब) मर्यादा किंमत सिद्धांत
 क) शोधाचे अर्थशास्त्र
 ड) वेतनाचा आधुनिक सिद्धांत

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) कार्लमाक्सच्या विभाजनाच्या सिद्धांताची चर्चा करा.
किंवा
- ब) व्याजाचा रोकड प्राधान्य प्रवृत्ती सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
- पिगूचे कल्याणकारी अर्थशास्त्र स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026**

Micro Economic Analysis – II (230107201)

Day & Date: Thursday, 16-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

12

- 1) According to the Pigou Economics welfare means _____.
a) A part of social welfare b) A part of general welfare
c) A part of personal welfare d) None of these
- 2) _____ is wage for the work of worker.
a) Rent b) Salary/wages
c) Interest d) Profit
- 3) _____ is reward for parting with liquidity.
a) Rent b) Wage
c) Interest d) Profit
- 4) Modern theory of rent has been put forward by _____.
a) Dr. Marshall b) Bain
c) Smith d) Walras
- 5) The theory of division has to do with the _____ element.
a) personal b) functional
c) sectional d) general
- 6) Limit pricing theory has been put forth by _____.
a) Dr. Marshall b) J. M. Keynes
c) J. B. Say d) J. S. Bain
- 7) _____ is said to be the founder of new welfare Economics.
a) Hicks b) Pareto
c) Pigou d) Dr. Amartya Sen
- 8) $TR - TC =$ _____.
a) Cost b) Marginal Cost
c) Profit d) Variable Cost
- 9) Prof N. Kaldor in his theory of distribution assumes _____.
a) perfect competition b) full production
c) full employment d) zero income

- 10)** Liquidity preference theory of Interest concerned with _____.
a) credit money b) capital
c) demand of money d) none of these
- 11)** Pareto optimality theory is concern with _____.
a) Utilisation b) Production
c) Welfare d) None of these
- 12)** Economics of Insurance is useful for _____.
a) Consumer b) Producer
c) Government d) All the above

Q.2 Answers the following. (Any Four) 12

- a) State the types of risk.
- b) What is rent?
- c) What is welfare?
- d) What is economics of Insurance?
- e) What is compensation principles?
- f) What is Innovation?

Q.3 Write short notes. (Any Two) 12

- a) Economics of Information
- b) Limit pricing theory
- c) Economics of search
- d) The modern theory of wages.

Q.4 Broad Answer Question. (Any One) 12

- a) Explain Karl Marx theory distribution.

OR

- b) Explain liquidity theory of Interest.

Q.5 Broad Answer Question. 12

Explain Pigouvian welfare Economics.

Seat
No.

Set P

एम.ए. (Economics) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Economics of Growth and Development (230107202)

वार, दिनांक : शनिवार, १८-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) विकसनशील देशांमध्ये योग्य तंत्रज्ञान कशाचे वर्णन करते?
 - अ) उपलब्ध सर्वात प्रगत तंत्रज्ञान
 - ब) स्थानिक कौशल्ये, संसाधने व परिस्थितीनुसार योग्य तंत्रज्ञान
 - क) विकसित देशांकडून आयात केलेले तंत्रज्ञान
 - ड) केवळ श्रम बचत यंत्रसामुग्री
- २) आर्थिक विकासात पायाभूत सुविधांची भूमिका प्रामुख्याने कोणती आहे?
 - अ) सरकारचे उत्पन्न वाढवणे
 - ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापार कमी करणे
 - क) उत्पादक क्रियाकलाप सुलभ करणे आणि व्यवहार खर्च कमी करणे
 - ड) कृषी क्षेत्राची जागा घेणे
- ३) विकसनशील देशांमध्ये शाश्वत कृषी वृद्धीसाठी काय आवश्यक आहे?
 - अ) पारंपरिक शेती पद्धती पूर्णपणे सोडून देणे
 - ब) नवीन तंत्रज्ञान आणि पर्यावरण संरक्षणाचे एकत्रीकरण
 - क) केवळ रासायनिक खतांचा वापर वाढवणे
 - ड) कृषी कार्यशक्ती कमी करणे
- ४) जागतिक व्यापार संघटनेने कोणत्या आंतरराष्ट्रीय व्यापार संस्थेची जागा घेतली?

अ) IMF	ब) जागतिक बँक
क) GATT	ड) UNCTAD

- ५) मुक्त व्यापाराबाबत विकसनशील देशांची प्रमुख चिंता कोणती आहे?
 अ) व्यापार शिल्लकमध्ये अधिशेष
 ब) व्यापारातील लाभांचे असमान वितरण
 क) अतिरिक्त परकीय चलन साठा
 ड) देशांतर्गत महागाई कमी होणे
- ६) GATT नंतरची आंतरराष्ट्रीय आर्थिक व्यवस्था प्रामुख्याने कशाने वैशिष्ट्यकृत आहे?
 अ) देशांमध्ये वाढलेले व्यापार अडथळे
 ब) बहुपक्षीय संस्थांची कमी झालेली भूमिका
 क) WTO अंतर्गत नियम आधारित बहुपक्षीय व्यापार प्रणाली
 ड) केवळ द्विपक्षीय व्यापार करार
- ७) परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणूक मुखतः आर्थिक विकासात कशाद्वारे योगदान देते?
 अ) देशांतर्गत बचत कमी करणे
 ब) केवळ बाह्य कर्ज वाढवणे
 क) भांडवल, तंत्रज्ञान आणि व्यवस्थापन कौशल्य आणणे
 ड) देशांतर्गत उद्योगांची जागा घेणे
- ८) नीती आयोगाने भारतातील कोणत्या नियोजन संस्थेची जागा घेतली?
 अ) भारतीय रिझर्व्ह बँक ब) वित्त आयोग
 क) नियोजन आयोग ड) आर्थिक सल्लागार परिषद
- ९) विकसनशील देशांसाठी कर्जाचा बाह्य भार म्हणजे काय?
 अ) देशांतर्गत चलन छपाईचा खर्च
 ब) परकीय चलनात कर्ज परतफेडीच्या जबाबदाऱ्या
 क) परकीय सरकारांना दिलेले आयात शुल्क
 ड) परदेशातील दूतावास चालवण्याचा खर्च
- १०) प्रकल्प मूल्यांकनात छाया किंमती कशाचे प्रतिनिधित्व करतात.
 अ) वस्तू व सेवांच्या बाजार किंमती
 ब) सामाजिक संधी खर्च जे खरे आर्थिक मूल्य दर्शवितात
 क) सरकारी नियमनाने निश्चित केलेल्या किंमती
 ड) वस्तूंच्या आयात किंमती
- ११) प्रकल्प मूल्यांकनात खर्च लाभ विश्लेषण कशासाठी वापरले जाते?
 अ) केवळ आर्थिक नफा निश्चित करणे
 ब) एकूण इष्टता मूल्यांकनासाठी सामाजिक खर्च आणि लाभाची तुलना करणे
 क) प्रकल्पाची कर देयता मोजणे
 ड) महागाई दर अंदाज करणे

- १२) प्रकल्प मूल्यांकनासाठी UNIDO मार्गदर्शक तत्त्वे महत्त्वाची का आहेत?
- केवळ खाजगी क्षेत्रातील प्रकल्पांवर लक्ष केंद्रित करतात
 - विकसनशील देशांमध्ये औद्योगिक प्रकल्पाच्या मूल्यांकनासाठी माननीकृत चौकट तयार करतात
 - केवळ कृषी प्रकल्पांना लागू आहेत
 - उद्योगातील परकीय गुंतवणुकीवर निर्बंध घालतात

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- विकसनशील देशांमध्ये शाश्वत कृषी वृद्धी साध्य करण्यात नवीन तंत्रज्ञानाची भूमिका काय आहे?
- योग्य तंत्रज्ञान ही संकल्पना स्पष्ट करा आणि विकसनशील देशांसाठी त्याचे महत्त्व सांगा.
- विकसनशील देशांच्या आर्थिक विकासात आंतरराष्ट्रीय व्यापाराची भूमिका काय आहे?
- GATT नंतरची आंतरराष्ट्रीय आर्थिक व्यवस्था थोडक्यात स्पष्ट करा.
- विकसनशील देशांच्या आर्थिक विकासात चलनविषयक धोरणाची भूमिका स्पष्ट करा.
- विकसनशील देशांसाठी गुंतवणूक निकष महत्त्वाचे का आहेत? थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२

- आर्थिक विकासास चालना देण्यात पायाभूत सुविधांचे महत्त्व वर्णन करा.
- विकसनशील देशांमध्ये आर्थिक वृद्धी आणि रोजगारावरील मुक्त व्यापाराच्या परिणामांची चर्चा करा.
- आर्थिक विकासात परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणूकीची भूमिका काय आहे?
- छाया किंमती म्हणजे काय? प्रकल्प मूल्यमापनात त्या कशा वापरल्या जातात?

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

- विकसनशील देशातील औद्योगिकीकरणाची कारणे व स्वरूप यावर चर्चा करा.

किंवा

- विकसनशील अर्थव्यवस्थेत चलनविषयक धोरणाची उद्दिष्टे व साधने स्पष्ट करा.

प्र.५ विकसनशील देशांमध्ये गुंतवणूक निकषांची गरज स्पष्ट करा. १२

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	----------

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Economics of Growth and Development (230107202)**

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 12

- 1) Which of the following best describes Appropriate Technology in developing countries?
 - a) Most Advanced Technology available
 - b) Technology suited to local skills, resources and conditions
 - c) Technology imported from developed countries
 - d) Labour saving machinery only

- 2) The role of infrastructure in Economic Development is primarily to _____.
 - a) Increase government revenue
 - b) Reduce International Trade
 - c) Facilitate productive activities and Reduce transaction cost
 - d) Replace Agricultural sector

- 3) Sustainable Agricultural growth in developing countries requires _____.
 - a) Abandoning traditional farming methods entirely
 - b) Integration of new Technology with Environmental conservation
 - c) Increasing chemical fertilizer use only
 - d) Reducing Agricultural workforce

- 4) The World Trade Organization Replaced which International Trade body _____.

a) IMF	b) World Bank
c) GATT	d) UNCTAD

- 5) Which of the following is a major concern for developing countries regarding free trade?
 - a) Surplus in trade balance
 - b) Unequal distribution of gains from trade
 - c) Excess foreign exchange reserves
 - d) Reduction in domestic Inflation

- 6) The post- GATT International Economic Order is primarily characterized by _____.
a) Increase trade barriers
b) Reduced role of multilateral Institutions
c) Rule Based multilateral trading system under WTO
d) Bilateral trade agreements only
- 7) Foreign Direct Investment contributes to Economic Development mainly by _____.
a) Reducing domestic savings
b) Increasing external debit only
c) Bringing capital, Technology and managerial skills
d) Replacing domestic industries
- 8) NITI Aayog Replaced which planning body in India _____.
a) Reserve Bank of India
b) Finance Commission
c) Planning Commission
d) Economic advisory Council
- 9) The external burden of borrowings for developing countries refers to _____.
a) Cost of printing domestic currency
b) Debt repayment obligations in foreign currency
c) Import duties paid to foreign governments
d) Cost of maintaining embassies abroad
- 10) Shadow prices in project evaluation represent _____.
a) Market prices of goods and services
b) Social opportunity costs that reflect true economic value
c) Prices fixed by government regulation
d) Import prices of commodities
- 11) Cost Benefit Analysis is used in project evaluation to _____.
a) Determine only financial profitability
b) Compare Social cost and benefits to assess overall desirability
c) Calculate tax liabilities of a project
d) Estimate Inflation rate
- 12) UNIDO Guidelines for project evaluation are significant because they _____.
a) Focus only on private sector Projects
b) Provide standardized framework for appraising Industrial Projects in developing countries
c) Are applicable only to Agricultural Projects
d) Restrict foreign investment in industry

- Q.2 Write short answers. (Any Four) 12**
- a) What is the role of new technology in achieving sustainable Agricultural growth in developing countries?
 - b) Explain the concept of appropriate technology and its importance for developing countries.
 - c) What is the role of international trade in Economic Development of developing countries?
 - d) Briefly Explain the Post GATT International Economic Order.
 - e) Explain the role of Monetary Policy in the Economic Development of developing countries.
 - f) Why is investment criteria important for developing countries? Explain Briefly.
- Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 12**
- a) Describe the significance of infrastructure in promoting economic development.
 - b) Discuss the effects of free trade on Economic growth and employment in developing countries.
 - c) What is the role of Foreign direct Investment in Economic Development?
 - d) What are the Shadow Prices? How are they used in project evaluation?
- Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) 12**
- a) Discuss the rationale and Pattern of Industrialization in developing countries.
- OR**
- b) Discuss the objectives and instruments of Monetary Policy in developing countries.
- Q.5 Explain the need for investment criteria in developing countries. 12**

- ८) भारतीय भांडवल बाजार ---- भागात विभागला आहे.
 अ) एक ब) दोन
 क) तीन ड) पाच
- ९) जागतिक बँकेची स्थापना ---- साली झाली.
 अ) १९४४ ब) १९५१
 क) १९९१ ड) २००१
- १०) IRDA चे नियंत्रण ---- करते.
 अ) राज्य सरकार ब) नाबार्ड
 क) UTI ड) सेबी
- ११) व्यापारी पत्र ---- कडून वितरित केली जातात.
 अ) RBI ब) सहकारी बँक
 क) नाबार्ड ड) कंपनी
- १२) सेबीची स्थापना ---- बाजारांचे नियंत्रण करण्यासाठी झाली.
 अ) दीर्घकालीन ब) भांडवल
 क) चांदी ड) रोखे

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- अ) शेअर बाजार म्हणजे काय?
 ब) बँकेतर वित्तीय संस्था म्हणजे काय?
 क) राजकोषिय हुंडी बाजार म्हणजे काय?
 ड) नाणेबाजार म्हणजे काय?
 इ) तरता विनिमय दर म्हणजे काय?
 ई) वित्तीय बाजार म्हणजे काय?

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) बँकेतर वित्तीय संस्थांचे वैशिष्ट्ये
 ब) भांडवल बाजाराची भूमिका
 क) युरो चलन बाजाराची कार्ये
 ड) आंतरराष्ट्रीय रोखता

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१२

अ) आशियायी विकास बँकेची कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) जागतिक बँकेची कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१२

सरकारी रोखे बाजार म्हणजे काय? सरकारी रोखे बाजारांची भूमिका सांगा.

Seat No.	
-----------------	--

Set **P**

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Financial Institutions and Markets - II (230107203)**

Day & Date: Tuesday, 21-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.**12**

- 1) The first stock market exchanged in India _____.
a) Chennai b) Pune
c) Bombay d) Delhi
- 2) _____ issued treasury bills in Market.
a) SBI b) Central Bank
c) Central Government d) None of these
- 3) Money market provides _____ term loans.
a) Long b) Short
c) Medium d) All of these
- 4) 'EURO' Dollar currency market firstly started by _____.
a) India b) France
c) Germany d) England
- 5) _____ it provides long term loans.
a) Stock market b) Coin market
c) Capital market d) All of the above
- 6) Money market and capital market is the factors of _____ market.
a) Internal b) International
c) Service d) Financial
- 7) International Bank for reconstruction and development is know as _____.
a) World Bank b) IMF
c) RBI d) NABARD
- 8) The Indian capital market is divided in to _____ markets.
a) One b) Two
c) Three d) Five
- 9) World Bank established _____ in this year.
a) 1944 b) 1951
c) 1991 d) 2001

- 10) IRDA controlled by the _____.
a) State Government b) NABARD
c) UTI d) SEBI
- 11) Commercial papers issued by _____.
a) RBI b) Co-Operative Banks
c) NABARD d) Company
- 12) SEBI is established for to control the _____ market.
a) Long term b) Capital
c) Silver d) Share

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Write is share Market?
- b) What is None Banking financial Institutions?
- c) What is treasury bill?
- d) What is money market?
- e) What is floating exchange rate?
- f) What is financial market?

Q.3 Write short notes. (Any Two) 12

- a) Objectives of None Banking Financial Institutions.
- b) Role of Capital Market
- c) Functions of EURO currency market.
- d) International Liquidity

Q.4 Broad Question. (Any One) 12

- a) Explain the functions of Asian development bank.

OR

- b) Explain the functions of world bank.

Q.5 Broad answer Questions. 12

What is government security market? state the role of government security market.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Economics) (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च / एप्रिल - २०२६

Principles & Practice of Co-Operation - I (230107204)

वार, दिनांक: गुरुवार, २३-०४-२०२६

कमाल गुण: ३०

वेळ: सकाळी ११:०० ते १२:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०६

- १) — हा राज्याच्या सहकारी खात्याचा प्रमुख असतो.
अ) सचिव
ब) जिल्हाधिकारी
क) निबंधक
ड) वरीलपैकी नाही
- २) — हा स्वातंत्र्योत्तर सहकारी चळवळीतील प्रमुख दोष आहे.
अ) प्रादेशिक असमानता
ब) भांडवलाची कमतरता
क) मोठी थकबाकी
ड) वरीलपैकी सर्व
- ३) सहकारी विभागाचे — हे कार्य आहे.
अ) पर्यवेक्षण आणि कायदे
ब) व्यवस्थापन
क) आर्थिक मदत
ड) यापैकी सर्व
- ४) महाराष्ट्रातील दुध सहकारी संस्थांची — ही समस्या आहे.
अ) वाहतूक व्यवस्था
ब) भांडवलाचा अभाव
क) दुधाच्या किंमती
ड) हे सर्व
- ५) — ही श्रमिक सहकारी संस्थांची एक महत्त्वाची समस्या आहे.
अ) वित्तीय दुर्बलता
ब) पुरेशा कामाचा अभाव
क) खाजगी ठेकदारांकडून होणारी स्पर्धा
ड) वरीलपैकी सर्व
- ६) भारतात कृषी सहकारी प्रक्रिया — यावर्षी सुरुवात झाली.
अ) १९०१
ब) १९०४
क) १९१७
ड) १९२५

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) सेवा सहकारी संस्थेची व्याख्या लिहा.
ब) सहकारी प्रशासन म्हणजे काय?
क) सहकारी शेतीची व्याख्या लिहा.
ड) सहकारी हिशेब तपासणीचा अर्थ सांगा.
- प्र.३ टिपा लिहा. 0६
महाराष्ट्रातील सहकारी साखर कारखान्यांच्या समस्यांची चर्चा करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) सहकारी चळवळीतील सरकारची भूमिका सांगा.
किंवा
ब) सहकारी लेखापरीक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Principles & Practice of Co-Operation - I (230107204)**

Day & Date: Thursday, 23-04-2026
Time: 11:00 AM To 12:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite sentence by choosing the correct options given below. 06

- 1) _____ is a chief of co-operative department of state.
 - a) Secretary
 - b) Collector
 - c) Registrar
 - d) None of these
- 2) _____ is a major defect in post independence co-operative movement.
 - a) Regional imbalance
 - b) Shortage of capital
 - c) High overdues
 - d) All of above
- 3) _____ is a function of Co-operative Department.
 - a) Supervision and legislation
 - b) Administration
 - c) Financial Support
 - d) All of these
- 4) _____ is problem of Dairy Co-operatives in Maharashtra.
 - a) Transportation
 - b) Lack of capital
 - c) Milk prices
 - d) All of these
- 5) _____ is one of the major problems of labour co-operative societies.
 - a) Financial weakness
 - b) Lack of sufficient work
 - c) Competition from private contractors
 - d) All of the above
- 6) The agricultural Co-operative processing in India started in _____.
 - a) 1901
 - b) 1904
 - c) 1917
 - d) 1925

Q.2 Answer the following questions. (Any Two) 06

- a) Define service co-operative society.
- b) What is co-operative administration?
- c) Define co-operative farming.
- d) State the meaning of co-operative Audit.

Q.3 Write Short Note. 06

Discuss the problems of sugar co-operative in Maharashtra.

Q.4 Answer the following questions. (Broad Question) (Any One)

12

a) State the role of government in co-operative movement.

OR

b) Explain the role of co-operative auditor.

- ८) — कडून उद्योगांना कर्जपुरवठा केला जातो.
 अ) नाबार्ड ब) आर. बी. आय
 क) व्यापारी बँका ड) यापैकी सर्व
- ९) भारतात पर्यावरण संरक्षण कायद्याची अमलबजावणी — रोजी सुरु झाली.
 अ) १९ नोव्हें १९८६ ब) १९ नोव्हें १९८७
 क) १९ नोव्हें १९८८ ड) १९ नोव्हें १९८९
- १०) भारतातील साखर उद्योगांची — ही समस्या आहे.
 अ) सदोष शासकीय धोरण ब) साखरेच्या उच्च किंमती
 क) ऊस उत्पादन ड) यापैकी सर्व
- ११) सर्वप्रथम — या राज्यात राज्यवित्त महामंडळाची स्थापना झाली.
 अ) महाराष्ट्र ब) पंजाब
 क) बिहार ड) आंध्र प्रदेश
- १२) भारतातील औद्योगिक आजारपणाचे — हे कारण आहे.
 अ) वाहतुक ब) गैरव्यवस्थापन
 क) अकुशल श्रम ड) वरील सर्व

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
 अ) औद्योगिक धोरण म्हणजे काय?
 ब) सामाजिक सुरक्षा म्हणजे काय?
 क) औद्योगिक वित्त संकल्पना स्पष्ट करा.
 ड) सार्वजनिक उद्योग संकल्पना स्पष्ट करा.
 इ) उदारीकरण म्हणजे काय?
 ई) माहिती तंत्रज्ञान म्हणजे काय?
- प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
 अ) औद्योगिक प्रदुषण
 ब) औद्योगिक विवादांची कारणे
 क) औद्योगिक कामगारांच्या समस्या
 ड) L. P. G. प्रतिमान
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
 अ) औद्योगिक आजारपणाची कारणे व उपाय योजना स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) संस्थात्मक वित्तामध्ये व्यापारी बँकाची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.५ औद्योगिक कामगारांची वैशिष्टे स्पष्ट करा. १२

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Industrial Economics – II (230107206)**

Day & Date: Saturday, 25-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **12**

- 1) _____ is the apex bank to finance small scale Industries.
 - a) IDBI
 - b) IFCI
 - c) SFCS
 - d) SIDBI
- 2) New economic policy is accepted in _____.
 - a) 1990
 - b) 1991
 - c) 1992
 - d) 1993
- 3) Long scale industries are mainly _____.
 - a) Labour intensive
 - b) Capital intensive
 - c) Land intensive
 - d) None of these
- 4) 'India's exit policy' was announced in _____.
 - a) Sept. 1991
 - b) Sept. 1995
 - c) Sept. 2001
 - d) Sept. 2005
- 5) India's New Economy Policy related to _____.
 - a) Globalization
 - b) Liberalization
 - c) Privatization
 - d) All of the above
- 6) Regarding to total production of sugar in the world, the share of India is _____.
 - a) 10%
 - b) 15%
 - c) 20%
 - d) 25%
- 7) Industrial development Bank of India was established in _____.
 - a) 1954
 - b) 1964
 - c) 1974
 - d) 1984
- 8) _____ provide finance to industries.
 - a) NABARD
 - b) R.B.I.
 - c) Commercial Bank
 - d) All of these
- 9) In India, Environment protection Act was implement from _____.
 - a) 19 Nov. 1986
 - b) 19 Nov. 1987
 - c) 19 Nov. 1988
 - d) 19 Nov. 1989

- 10) _____ is the problem of sugar industries in India.
a) Faulty government policy b) High prices of sugar
c) Production of sugarcane d) All of these
- 11) Initially state finance co-operations was established in the state _____.
a) Maharashtra b) Punjab
c) Bihar d) Andhra Pradesh
- 12) _____ is the reason of industrial sickness in India.
a) Transport b) Miss management
c) Unskilled Labour d) All of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) What is Industrial policy?
b) What is Social Security?
c) Explain the concept of Industrial finance.
d) Explain the concept of public sector industries.
e) What is liberalization?
f) What is information technology?

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) Industrial pollution
b) Causes of Industrial disputes
c) Problems of Industrial labour
d) L. P. G. Model

Q.4 Broad Question. (Any One) 12

- a) Explain the causes and remedies of the industrial sector.

OR

- b) Explain the role of commercial Bank in industrial finance.

Q.5 Broad Question. 12

Explain the characteristics of Industrial labour.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Economics) (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च / एप्रिल- २०२६
Indian Economic Policy – II (230107207)

वार, दिनांक: शनिवार २५-०४-२०२६
 वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) ——— भारतातील भांडवल बाजाराचे नियंत्रण करते.
 अ) RBI ब) SBI
 क) SEBI ड) कोणतेही नाही
- २) भांडवल बाजार ——— प्रकारचे भांडवल पुरविते.
 अ) अल्पकाळ ब) दीर्घकाळ
 क) स्थिर ड) ब आणि क
- ३) भारतातील आजारी उद्योगांची ——— ही एक समस्या आहे.
 अ) कमी भांडवल ब) जुनी यंत्रसामग्री
 क) भ्रष्टाचारी प्रशासन ड) वरील सर्व
- ४) ——— ही लघु उद्योगांना वित्तपुरवठा करणारी शिखर बँक आहे.
 अ) IDBI ब) IFCI
 क) SFCS ड) SIDBI
- ५) दुर्गापूर येथील पोलाद प्रकल्प ——— यांच्या सहकार्याने स्थापन झाला.
 अ) जर्मनी ब) जपान
 क) यु.के. ड) रशिया
- ६) नविन औद्योगिक धोरण — १९९१ हे ——— शी संबंधित आहे.
 अ) जागतिकीकरण ब) खाजगीकरण
 क) उदारीकरण ड) वरील सर्व

- ७) — हे सार्वजनिक क्षेत्राचे मुख्य उद्दिष्ट आहे.
 अ) पायाभूत सुविधांचा विकास करणे
 ब) खाजगी कॉर्पोरेट क्षेत्र विकसित करणे
 क) सहकारी संस्था विकसित करणे
 ड) वरील सर्व
- ८) भारत सरकारने पहिले औद्योगिक धोरण — रोजी जाहीर केले.
 अ) ८ एप्रिल १९४८ ब) ८ एप्रिल १९४९
 क) ८ एप्रिल १९५० ड) ८ एप्रिल १९५१
- ९) सामाजिक सुरक्षा म्हणजे — लाभ होय.
 अ) मातृत्व
 ब) कामगारांची भरपाई
 क) कर्मचाऱ्यांचा भविष्य निर्वाह निधी
 ड) वरील सर्व
- १०) भारतात माहिती तंत्रज्ञान कायदा — साली संमत झाला.
 अ) १९९८ ब) १९९९
 क) २००० ड) २००१
- ११) औद्योगिक उत्पादकता वाढवण्यासाठी — घटक महत्वाचे आहेत.
 अ) नविन तंत्रज्ञान ब) वित्त
 क) कुशल कामगार ड) वरील सर्व
- १२) — उद्योगाचा समावेश लघु उद्योगात होतो.
 अ) कापड ब) सुक्ष्म
 क) टाटा ड) रिलायन्स

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) माहिती तंत्रज्ञान म्हणजे काय?
 ब) औद्योगिक कामगारांची वैशिष्टे सांगा.
 क) भांडवल बाजार म्हणजे काय?
 ड) सामाजिक सुरक्षा म्हणजे काय?
 इ) औद्योगिकरण म्हणजे काय?
 ई) लघु उद्योग म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) औद्योगिक कामगारांच्या समस्या
 ब) सेबीचे कार्य
 क) नविन औद्योगिक धोरण
 ड) पेट्रोरसायन उद्योग

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) औद्योगिक कलहांची कारण सांगून त्यावर उपाय सुचवा.
किंवा
- ब) औद्योगिक उत्पादकता म्हणजे काय? औद्योगिक उत्पादकता ठरविणारे घटक स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- औद्योगिक आजारांची समस्या स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Indian Economic Policy – II (230107207)**

Day & Date: Saturday, 25-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.

12

- 1) Control Capital Market in India.
 - a) RBI
 - b) SBI
 - c) SEBI
 - d) None of the above
- 2) Capital Market provides _____ Capital.
 - a) Short run
 - b) Long run
 - c) Fixed
 - d) B and C
- 3) _____ is one of the problems of sick industries in India.
 - a) Low Capital
 - b) Old machinery
 - c) Corrupted administration
 - d) All the above
- 4) _____ is the apex bank to finance small scale Industries.
 - a) IDBI
 - b) IFCI
 - c) SFCS
 - d) SIDBI
- 5) Durganpur steel plant was established with the co-operation of _____.
 - a) Germany
 - b) Japan
 - c) U.K.
 - d) Russia
- 6) India's New Industrial Policy-1991 is related to _____.
 - a) Globalization
 - b) Liberalization
 - c) Privatization
 - d) All the above
- 7) _____ is the main objective of the public sector.
 - a) To develop Infrastructure Facilities
 - b) To develop Co-operative societies
 - c) To develop private corporate
 - d) All of the above
- 8) The first Industrial policy of Independent India was announced on _____.
 - a) 8 April 1948
 - b) 8 April 1949
 - c) 8 April 1950
 - d) 8 April 1951

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Economics) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Macro Economic Analysis – I (230107301)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १७-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) परंपरागत दृष्टिकोनामध्ये पैशाच्या साठ्याची संकल्पना ही ---- मांडली.
अ) संकुचित पद्धतीने ब) व्यापक पद्धतीने
क) सर्वसमावेशक पद्धतीने ड) यापैकी नाही
- २) सापेक्ष उत्पन्न गृहीत यांच्याशी ---- संबंधित आहे.
अ) फ्रेडमन ब) केन्स
क) टॉबिन ड) ड्युसनबेरी
- ३) त्रिकेत्रीय अर्थव्यवस्थेतील राष्ट्रीय उत्पन्नाचा चक्राकार प्रवाहात ---- यांचा समावेश होत नाही.
अ) शेष विश्व क्षेत्र ब) भांडवली क्षेत्र
क) उद्योग क्षेत्र ड) सरकारी क्षेत्र
- ४) राष्ट्रीय उत्पन्नाचा चक्राकार प्रवाहात भांडवली क्षेत्रात याचा ---- समावेश होतो.
अ) श्रम भांडवल ब) सरकारी कर सरकारी खर्च
क) आयात व निर्यात ड) वरीलपैकी नाही
- ५) दरडोई उत्पन्न बरोबर राष्ट्रीय उत्पन्न भागिले ----.
अ) देशांतर्गत उत्पादन ब) राष्ट्राची लोकसंख्या
क) देशांतर्गत बचत ड) यापैकी नाही
- ६) उपभोग फलनात इतर घटक स्थिर असताना समाजाचा उपभोग खर्च हा समाजाच्या ---- वर अवलंबून असतो.
अ) खर्चावर ब) उपभोगावर
क) उत्पन्नावर ड) बचतीवर

- ७) सरासरी उपभोग प्रवृत्ती = उपभोग खर्च + ----.
- अ) उत्पन्न पातळी ब) उपभोग पातळी
क) किंमत पातळी ड) वरील पैकी नाही
- ८) सरासरी बचत प्रवृत्ती बरोबर सरासरी उपभोग प्रवृत्ती वजा ----.
- अ) बचत ब) खर्च
क) उत्पन्न ड) वरील पैकी नाही
- ९) केन्सच्या उपभोग विषयक मानसशास्त्रीय सिद्धांतानुसार उत्पन्न वाढीबरोबरच उपभोग खर्चात ---- ने वाढ होते.
- अ) जास्त वेगाने ब) कमी वेगाने
क) समान वेगाने ड) वरील पैकी नाही
- १०) केन्सच्या उपभोगविषयक मानसशास्त्रीय सिद्धांतानुसार ---- विभाजन उपभोग खर्चात व बचत केले जाते.
- अ) वाढत्या उत्पन्नाचे ब) घटत्या उत्पन्नाचे
क) वाढत्या खर्चाचे ड) वरीलपैकी नाही
- ११) केन्सच्या उपभोगविषयक मानसशास्त्रीय सिद्धांतानुसार वाढत्या उत्पन्नाबरोबर उपभोग खर्च व बचतीत ---- होते.
- अ) घट ब) वाढ
क) अ आणि ब ड) यापैकी नाही
- १२) केन्सच्या उपभोग फलन यामुळे सरकारी हस्तक्षेपाचे महत्त्व ----.
- अ) वाढले ब) कमी झाले
क) अ आणि ब ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) आर्थिक विकासातील कोणतेही दोन अडथळे स्पष्ट करा.
ब) आर्थिक विकास आणि आर्थिक वृद्धी यातील दोन फरक स्पष्ट करा.
क) आर्थिक विकासाचे सामाजिक निकष कोणते?
ड) ऐतदेशीय विकास म्हणजे काय?
इ) बिगर अंगीभूत तांत्रिक प्रगती म्हणजे काय?
ई) अंगीभूत तांत्रिक प्रगती म्हणजे काय?

प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) आर्थिक विकास
ब) ऐतदेशीय वृद्धी
क) लोकसंख्या आणि दारिद्र्य
ड) बिगर अंगीभूत तांत्रिक प्रगती

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) आर्थिक वाढीवर परिणाम करणारे विविध घटक स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) आर्थिक विकास आणि पर्यावरण समस्या यातील संबंध स्पष्ट करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
- शुम्पीटरचा आर्थिक विकासाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Macro Economic Analysis – I (230107301)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **12**

- 1) The concept of money supply in the traditional approach is _____.
 a) Compressed Method b) Comprehensive Method
 c) Comprehensive Approach d) None of these

- 2) Relative income is related to the assumed _____.
 a) Friedman b) Keynes
 c) Tobin d) Dusenberry

- 3) The circular flow of national income in a tri-regional economy does not include _____.
 a) Remaining World Region b) Capital Region
 c) Industry Sector d) Government Sector

- 4) The circular flow of national income in Capital sector includes _____.
 a) Labor capital
 b) Government tax Government expenditure
 c) Import and export
 d) None of these

- 5) National income divided by per capita income _____.
 a) Domestic Product b) The population of a nation
 c) Domestic Savings d) None of these

- 6) Consumption expenditure of a society depends on the _____ of the society while other factors are constant in the consumption function.
 a) Cost b) Consumption
 c) Income d) Saving

- 7) Average consumption trend = consumption expenditure + _____.
 a) Income level b) Consumption levels
 c) Price level d) None of these

- 8) Subtract the average consumption tendency along with the average saving tendency _____.
 a) Savings
 b) Cost
 c) Income
 d) None of these
- 9) According to Keynes's Psychological Theory of Consumption, consumption costs increase with an increase in income.
 a) Higher speed
 b) Lower speed
 c) Same speed
 d) None of above
- 10) According to Keynes's Psychological Theory of Consumption _____ Dividends are consumed and saved.
 a) Increasing income
 b) Declining income
 c) Rising costs
 d) None of these
- 11) According to Keynes's Psychological Theory of Consumption, with increasing income comes consumption costs and savings _____.
 a) Decrease
 b) Growth
 c) a & b
 d) None of these
- 12) Significance of government intervention due to consumption functions of Keynes _____.
 a) Increased
 b) Decreased
 c) a & b
 d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Explain any two hurdles in economic development.
 b) Explain any two differences between economic development and economic growth.
 c) What are the social indicators of economic development?
 d) What is endogenous growth?
 e) What is meant by non-embodied technical progress?
 f) What is meant by embodied technical progress?

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) Economic Development
 b) Endogenous growth
 c) Population and poverty
 d) Non embodied technical progress

Q.4 Broad Question. (Any One) 12

- a) Explain the various factors affecting on economic growth.

OR

- b) Explain the relationship between economic development and environment problems.

Q.5 Broad Question. 12

Explain the Schumpeter's theory of economic development.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Economics) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Public Economics – I (230107302)

वार, दिनांक : सोमवार, २०-०४-२०२६
 वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) साधनसामग्रीच्या वाटपाची समस्या साधनांच्या ---- मुळे निर्माण होते.
 - अ) उपलब्धता
 - ब) उत्पादकता
 - क) दुर्मिळता
 - ड) वरीलपैकी नाही
- २) सार्वजनिक वस्तू ---- स्वरूपाच्या असतात.
 - अ) स्पर्धात्मक आणि प्रतिबंधनीय
 - ब) गैर-स्पर्धात्मक आणि गैर-प्रतिबंधनीय
 - क) स्पर्धात्मक पण गैर-प्रतिबंधनीय
 - ड) प्रतिबंधनीय पण गैर-स्पर्धात्मक
- ३) मिश्र अर्थव्यवस्थेत ---- यांचे वैशिष्ट्ये एकत्र आहे.
 - अ) भांडवली व्यवस्था आणि सामंतवाद
 - ब) समाजवाद आणि सामंतवाद
 - क) भांडवली व्यवस्था आणि समाजवाद
 - ड) समाजवाद आणि साम्यवाद
- ४) पूर्ण विभाज्यता हे ---- वस्तूचे गुणधर्म आहे.
 - अ) सार्वजनिक
 - ब) खाजगी
 - क) गट
 - ड) यापैकी नाही
- ५) बहिर्गतता हे ---- वस्तूशी संबंधित असतात.
 - अ) सार्वजनिक
 - ब) खाजगी
 - क) मिश्र
 - ड) यापैकी नाही
- ६) ---- हे भारतातील आर्थिक विषमतेचे कारण आहे.
 - अ) दारिद्र्य
 - ब) बेकारी
 - क) लोकसंख्या वाढ
 - ड) वरील सर्व

- ७) सामाजिक कल्याणासाठी सरकारकडून करण्यात येणाऱ्या खर्चास ——— खर्च म्हणतात.
 अ) खाजगी ब) व्यक्तिगत
 क) सार्वजनिक ड) यापैकी नाही
- ८) सार्वजनिक धोरणाचे उद्दिष्ट ——— हे आहे.
 अ) वितरणातील विषमता वाढवणे
 ब) प्रादेशिक असंतुलन
 क) सामाजिक आणि आर्थिक असमानता दूर करणे
 ड) जास्त कर आकारणी
- ९) गरिबी निर्मूलन कार्यक्रमाचे प्राथमिक उद्दिष्ट ——— आहे.
 अ) उत्पन्नातील असमानता कमी करणे
 ब) आर्थिक वृद्धी वाढविणे
 क) अन्न, निवारा आणि आरोग्यसेवा यासारख्या मूलभूत गरजांची पूर्तता
 ड) वरीलपैकी नाही
- १०) कार्यात्मक वित्ताची संकल्पना सर्वप्रथम ——— यांनी मांडली.
 अ) लेविस ब) मार्शल
 क) कुझनेट ड) लर्नर
- ११) कर ही सरकारकडे दिली जाणारी ——— देयक आहे.
 अ) सक्तीने ब) ऐच्छिक
 क) अवैध ड) वरीलपैकी नाही
- १२) ——— हे सार्वजनिक अर्थशास्त्राच्या अभ्यासाचे क्षेत्र आहे.
 अ) सार्वजनिक खर्च ब) सार्वजनिक उत्पन्न
 क) सार्वजनिक कर्ज ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) सार्वजनिक खर्चाचा शुद्ध सिद्धांत स्पष्ट करा.
 ब) कर संक्रमण संकल्पना स्पष्ट करा.
 क) खाजगी वस्तूंची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ड) केन्सचा स्थिरीकरण निती स्पष्ट करा.
 इ) प्रादेशिक समतोलाची संकल्पना स्पष्ट करा.
 ई) सार्वजनिक वस्तूंची वैशिष्ट्ये लिहा.

- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
- अ) साधन सामग्रीच्या वाटपाच्या समस्या स्पष्ट करा.
- ब) सार्वजनिक खर्चाबाबतचा सनातनवादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- क) लाफर वक्र सविस्तर लिहा.
- ड) लोकशाहीचे आर्थिक सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) दारिद्र्य कमी करण्यासाठी उपाययोजना सूचवा.
किंवा
- ब) प्रमुख सामाजिक ध्येये सविस्तर लिहा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर लिहा. १२
- सार्वजनिक खर्च म्हणजे काय? सार्वजनिक खर्चाच्या वाढीची कारणे सांगा.

Seat No.	
-----------------	--

Set **P**

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Public Economics – I (230107302)**

Day & Date: Monday, 20-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **12**

- 1) Problem of allocation of resources arise due to _____ of resources.
 - a) Availability
 - b) Productivity
 - c) Scarcity
 - d) None of the above
- 2) Public goods are _____ in nature.
 - a) Rival and excludable
 - b) Non-rival and non-excludable
 - c) Rival but non-excludable
 - d) Excludable but non-rival
- 3) Mixed economy combines features of _____.
 - a) Capitalism and feudalism
 - b) Socialism and feudalism
 - c) Capitalism and socialism
 - d) Socialism and communism
- 4) Absolute divisibility is a property of _____ Goods.
 - a) Public
 - b) Private
 - c) Club
 - d) None of these
- 5) Externalities are associated with _____ Goods.
 - a) Public
 - b) Private
 - c) Mixed
 - d) None of these
- 6) _____ is the cause of economic disparity in India.
 - a) Poverty
 - b) Unemployment
 - c) Population growth
 - d) All of the above
- 7) Expenditure incurred by the government for social welfare is called _____ expenditure.
 - a) Private
 - b) Personal
 - c) Public
 - d) None of these
- 8) The objective of public policy is _____.
 - a) To increase inequality in distribution
 - b) Regional imbalance
 - c) To eliminate social and economic inequality
 - d) Excessive taxation

- 9) What is the primary goal of poverty alleviation programs?
a) To reduce income inequality
b) To increase economic growth
c) To improve access to basic needs like food, shelter, and healthcare
d) None of the above
- 10) The concept of functional finance was first introduced by _____.
a) Lewis b) Marshall
c) Kuznets d) Lerner
- 11) Tax is _____ Payment to the government.
a) Compulsory b) Voluntary
c) Illegal d) None of the above
- 12) _____ is the study area of public economics.
a) Public expenditure b) Public income
c) Public debt d) All of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Explain the pure theory of public expenditure.
- b) Explain the concept of tax shifting.
- c) Explain the characteristics of private goods.
- d) Explain Keynes' stabilization policy.
- e) Explain the concept of regional balance.
- f) Write the characteristics of public goods.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 12

- a) Explain the problems of resource allocation.
- b) Explain the Classical view of public expenditure.
- c) Write the Laffer curve in detail.
- d) Explain the Economic Theory of Democracy.

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One) 12

- a) Suggest measures to reduce poverty.

OR

- b) Write in detail major social goals.

Q.5 Answer the following question in detail. 12

What is public expenditure? State the Causes of increase in public expenditure.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**एम.ए (Economics) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Agricultural Development of India - I (230107303)**

वार ,दिनांक: बुधवार, २२-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते १:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

- १) डॉ. एम. एस. स्वामिनाथन यांच्या अध्यक्षतेखाली राष्ट्रीय कृषक आयोगाची स्थापना सन ——— मध्ये करण्यात आली.
अ) १९९० ब) २००४
क) २००९ ड) २०१५
- २) पहिल्या पंचवार्षिक योजनेचा प्रमुख भर ——— क्षेत्रावर होता.
अ) शेती ब) उद्योग
क) सेवा ड) यापैकी नाही
- ३) भारतातील अन्नधान्यापैकी ——— लागवडीचे क्षेत्र सर्वाधिक वाढलेले दिसते.
अ) ज्वारी ब) मका
क) गहू ड) तांदूळ
- ४) ——— ही जागतिक व्यापार संघटनेची सर्वोच्च धोरण ठरविणारी संस्था आहे.
अ) विवाद निवारण समिती ब) व्यापारी धोरणाचे परीक्षण समिती
क) मंत्रीस्तरीय परिषद ड) वरीलपैकी नाही
- ५) शेतकऱ्यांना थेट रकमेवरील दिल्या जाणाऱ्या अनुदानाचा समावेश ——— पेटित होतो.
अ) निळ्या ब) अंबर
क) हरित ड) सर्व
- ६) पीक पद्धतीत बदल घडवून आणण्यात ——— कारणीभूत ठरतात.
अ) भौतिक घटक ब) तांत्रिक घटक
क) आर्थिक घटक ड) वरील सर्व

- ७) भारतातील जमीन सुधारणा कार्यक्रमाचा उद्देश ——— आहे.
 अ) जमिनीचे वाटप
 ब) जमिनीची खरेदी
 क) मालकी हक्कात घट
 ड) धारण क्षेत्राच्या मालकी हक्कांचे पुनर्वितरण
- ८) धवल क्रांती ——— शी संबंधित आहे.
 अ) दुग्ध
 ब) मत्स्य
 क) व्यापार
 ड) वने
- ९) २००६ या ग्रामीण विद्युतीकरण धोरणाचा उद्देश सन ——— पर्यंत सर्व कुटुंबांना वीज पुरवणे हा होता.
 अ) २०१२
 ब) २००९
 क) २०१७
 ड) २०२०
- १०) जागतिक व्यापार संघटना ——— ला उत्तेजन देते.
 अ) अनुदानाला
 ब) देशांतर्गत व्यापार
 क) आंतरराष्ट्रीय व्यापार
 ड) वाहतूक
- ११) भारतात जागतिकीकरण धोरण ——— मध्ये सुरु झाले.
 अ) जानेवारी १९७५
 ब) जानेवारी १९८५
 क) जानेवारी १९९१
 ड) जानेवारी २००१
- १२) ——— म्हणजे मध्यस्थांचे उच्चाटन करून राज्य सरकार बरोबर प्रत्यक्ष संबंध ठेवून लागवड करणे होय.
 अ) भूमी उत्पादकता
 ब) श्रम उत्पादकता
 क) जमीन सुधारणा
 ड) भू विकास

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- अ) जागतिक व्यापार संघटना केव्हा स्थापन झाली?
 ब) एन. डब्ल्यू. डी. पी. चे पूर्ण रूप लिहा.
 क) शेतजमिनीचे विभाजन व तुकडीकरण म्हणजे काय?
 ड) भूदान चळवळ म्हणजे काय?
 इ) सेंद्रिय शेती व्याख्या लिहा.
 ई) श्वेत क्रांती म्हणजे काय?

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) नवीन शेती तंत्रज्ञानाचा रोजगारावरील परिणाम स्पष्ट करा.
 ब) लघु सिंचनाचे फायद्यांवर चर्चा करा.
 क) करार शेतीवर चर्चा करा.
 ड) भारतीय शेतीच्या स्त्रीकरणावर चर्चा करा.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) भारतातील हरित क्रांतीच्या वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
किंवा
- ब) जमीन उत्पादकता म्हणजे काय? भारतीय शेतीच्या कमी उत्पादकतेची कारणे स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १२
- डब्ल्यू. टी. ओ. चा भारतीय शेतीवरील परिणाम स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Agricultural Development of India - I (230107303)**

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives:**12**

- 1) The National Commission on Farmers was appointed under the chairmanship of Dr. M. S. Swaminathan in the year _____.
 - a) 1990
 - b) 2004
 - c) 2009
 - d) 2015
- 2) The main emphasis of first five year plan was on _____ sector.
 - a) Agriculture
 - b) Industrial
 - c) Service
 - d) None of these
- 3) Among food grains the largest increase in area has been recorded by _____ in India.
 - a) jowar
 - b) Magi
 - c) wheat
 - d) rice
- 4) _____ is the highest policy making body of WTO.
 - a) Dispute Settlement Body
 - b) Trade Policy Review Body
 - c) Ministerial Conference
 - d) None of these
- 5) _____ box includes subsidies on direct payments given to farmers.
 - a) Blue
 - b) Amber
 - c) Green
 - d) All
- 6) _____ factor affects the cropping pattern.
 - a) Physical factors
 - b) Technical factors
 - c) Economic factors
 - d) All of the above
- 7) Land reforms in India aim at _____.
 - a) Distribution of land
 - b) Purchasing land
 - c) Reduction in ownership
 - d) Redistribution of ownership of holdings
- 8) White revolution is related to _____.
 - a) milk
 - b) fish
 - c) trade
 - d) forest

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Economics) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Labour Economics (230107304)

वार, दिनांक : शुक्रवार, २४-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते १२:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०६

- १) — हे श्रमबाजारांचे वैशिष्ट्य आहे.
 - अ) स्थानिक स्वरूप
 - ब) अपूर्ण बाजार
 - क) गतिशीलतेचा अभाव
 - ड) वरील सर्व
- २) श्रम बाजार हा — बाजार आहे.
 - अ) पूर्ण
 - ब) अपूर्ण
 - क) मक्तेदारी
 - ड) मक्तेदारीयुक्त
- ३) भारतातील श्रमिक अकार्यक्षम असल्याचे — हे कारण आहे.
 - अ) प्रतिकूल हवामान
 - ब) अल्पमजुरी
 - क) कामाचे तास
 - ड) वरील सर्व
- ४) व्यावसायिक गतिशीलतेचा प्रमुख अडथळा — समजला जातो.
 - अ) शिक्षण
 - ब) माहितीचा अभाव
 - क) भ्रष्टाचार
 - ड) वरील सर्व
- ५) — हे किमान मजुरीचे प्रमुख वैशिष्ट्य आहे.
 - अ) श्रमिकांच्या आर्थिक शोषणास पायबंद
 - ब) अनैतिक स्पर्धेवर प्रतिबंध
 - क) श्रमिकांच्या कार्यक्षमतेत वाढ
 - ड) वरील सर्व
- ६) — हे बेकारीचे प्रमुख कारण आहे.
 - अ) लोकसंख्या वाढ
 - ब) भांडवलाचा अभाव
 - क) मंदी
 - ड) वरील सर्व

- प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) श्रम बाजार म्हणजे काय?
ब) दारिद्र्य म्हणजे काय?
क) बेकारी म्हणजे काय?
ड) श्रमाची उत्पादकता म्हणजे काय?
- प्र.३ टिप लिहा. 0६
रोजगार आणि विकास यांच्यातील संबंध
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) भारतातील कामगार भरतीच्या पद्धती स्पष्ट करा.
किंवा
ब) श्रम बाजारांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Labour Economics (230107304)**

Day & Date: Friday, 24-04-2026
Time: 11:00 AM To 12:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 06

- 1) _____ is a feature of the labour market.
 - a) Local appearance
 - b) Incomplete market
 - c) Lack of mobility
 - d) All of the above
- 2) Labour market is _____ market.
 - a) Perfect
 - b) Imperfect
 - c) Monopoly
 - d) Monopolistic
- 3) _____ is the reason why workers in India are inefficient.
 - a) Adverse weather
 - b) Low wages
 - c) Over time
 - d) All of the above
- 4) The major objective to business mobility is _____ understood.
 - a) Education
 - b) Lack of information
 - c) Corruption
 - d) All of the above
- 5) _____ is the main feature of minimum wages.
 - a) Ban on economic exploitation of workers
 - b) Prohibition of unethical competition
 - c) Increase in labour efficiency
 - d) All of the above
- 6) _____ this is the main causes of unemployment.
 - a) Population growth
 - b) Lack of capital
 - c) Recession
 - d) All of the above

Q.2 Answer the following questions. (Any Two) 06

- a) What is labour market?
- b) What is poverty?
- c) What is unemployment?
- d) What is productivity of labour?

- Q.3 Write Short Note.** **06**
Relationship between employment and development.
- Q.4 Broad Question. (Any One)** **12**
a) Explain the methods of recruitments in India.
OR
b) Explain the features of labour market.

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए (Economics) (सत्र- III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल- २०२६
International Trade and Finance – I (230107306)

वार, दिनांक: सोमवार, २७-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते १:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) आंतरराष्ट्रीय व्यापार संघटनेचे मुख्य कार्यालय ——— येथे आहे.
अ) भारत
ब) जपान
क) चीन
ड) स्वित्झर्लंड
- २) अवपुंजन हे तंत्र ——— व्यापारांचे उदाहरण आहे.
अ) अंतर्गत
ब) आंतरराष्ट्रीय
क) विदेशी
ड) यापैकी नाही
- ३) भारताने ——— या वर्षी नविन आर्थिक धोरणाचा स्वीकार केला.
अ) १९७१
ब) १९८१
क) १९९१
ड) २००१
- ४) निव्वळ लाभाचा आंतरराष्ट्रीय सिद्धांत ——— यांनी मांडला.
अ) अँडमस्मिथ
ब) डेव्हिस रिकार्डे
क) हेक्चर ओव्हलीन
ड) यापैकी नाही
- ५) जिल्हा व्यापार हे ——— व्यापारांचे उदाहरण आहे.
अ) अंतर्गत व्यापार
ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापार
क) विदेशी व्यापार
ड) यापैकी नाही
- ६) अनेक देशांतील आंतरराष्ट्रीय व्यापारांस ——— व्यापार म्हणतात.
अ) दोन राष्ट्रीय
ब) बहुराष्ट्रीय
क) आंतरप्रादेशिक
ड) यापैकी नाही
- ७) बहुराष्ट्रीय व्यापार ——— हे व्यापारांचे उदाहरण आहे.
अ) अंतर्गत व्यापार
ब) प्रादेशिक व्यापार
क) विदेशी व्यापार
ड) यापैकी नाही

- ८) आंतरराष्ट्रीय व्यापार संघटना — या वर्षी स्थापन झाले.
 अ) १९८५ ब) १९९५
 क) १९९१ ड) २००५
- ९) तुलनात्मक व्याचा आंतरराष्ट्रीय सिद्धांत आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा सिद्धांत
 — म्हणून देखील ओळखला जातो.
 अ) सनातनवादी ब) नव सनातनवादी
 क) आधुनिक ड) यापैकी नाही
- १०) घटक देणगीची संकल्पना — यांनी मांडली.
 अ) ओव्हलीन ब) तौसिंग
 क) जे. एस. मील ड) डोरांस
- ११) जागतिकीकरणात — व्यापार अभिप्रेत आहे.
 अ) खुला ब) सुरक्षित
 क) नियंत्रित ड) यापैकी नाही
- १२) आंतरराष्ट्रीय व्यापारांचा शुद्ध सिद्धांत — यांनी मांडला.
 अ) अँडमस्मिथ ब) डेव्हिस रिकार्डो
 क) हेक्चर-ओव्हलीन ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) व्यापार शर्ती म्हणजे काय?
 ब) खुला आंतरराष्ट्रीय व्यापार म्हणजे काय?
 क) अंतर्गत व्यापार म्हणजे काय?
 ड) आयात-निर्यात कोटा म्हणजे काय?
 इ) सनातनवादी आंतरराष्ट्रीय व्यापाराच्या सिद्धांताची मूलभूत गृहीते कोणती?
 ई) आंतर उद्योग व्यापार म्हणजे काय?

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) नविन आर्थिक धोरण
 ब) घटक देणगी
 क) अंतर्गत व्यापारांचे प्रकार
 ड) बहुराष्ट्रीय कंपन्याची भूमिका

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१२

- अ) विनिमय ठरण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) आंतर व्यापारांचा शुद्ध सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.५ आर्थिक विकासात आंतरराष्ट्रीय व्यापारांची भूमिका स्पष्ट करा.

१२

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
International Trade and Finance – I (230107306)**

Day & Date: Monday, 27-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. 12

- 1) The main office of International trade organization _____ is located here.

a) India	b) Japan
c) China	d) Switzerland
- 2) Dumping is the technique used in _____ trade.

a) Internal	b) International
c) Foreign	d) None of these
- 3) India has adopted new Economic policy in _____ year

a) 1971	b) 1981
c) 1991	d) 2001
- 4) The International theory of absolute advantage is formulated by _____.

a) Adam smith	b) David Ricardo
c) Heckscher-ohline	d) None of these
- 5) District trading is an example of _____ trade.

a) Internal	b) International
c) foreign	d) None of these
- 6) International trade between many countries in known as _____ trade.

a) Bilateral	b) Multilateral
c) Inter-regional	d) None of these
- 7) Multinational trading is an example of _____ trade.

a) Internal	b) Regional
c) Foreign	d) None of these
- 8) World trade organization was established in the _____ year.

a) 1985	b) 1995
c) 1991	d) 2005

- ८) K.Y.C म्हणजे ——— होय.
 अ) तुमच्या ग्राहकांना जाणून घ्या
 ब) तुमचे चारित्र्य जाणून घ्या
 क) वरील दोन्ही
 ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- ९) ग्राहकांना त्यांच्या मागणीनुसार रक्कम देणे व त्याची रक्कम जमा करून घेणे ही प्रक्रिया करणारे स्वयंचलित यंत्र म्हणजे ——— होय.
 अ) पास बुक
 ब) क्रेडिट कार्ड
 क) डेबिट
 ड) ATM
- १०) मोबाईल किंवा इंटरनेट बँकींगमध्ये पासवर्ड ——— हा असावा.
 अ) खूप मजबूत
 ब) खूप साधा
 क) खूप सोयीस्कर व लहान
 ड) यापैकी नाही
- ११) शाश्वत बँकींग मध्ये ——— अभिप्रेत आहे.
 अ) पर्यावरण जतन
 ब) मानवी हक्काची हमी
 क) वर्तमान विकास साधने
 ड) वरील सर्व
- १२) भांडवल बाजार ——— कर्ज पुरविते.
 अ) अल्पकालीन
 ब) दीर्घकालीन
 क) मध्यमकालीन
 ड) यापैकी नाही

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) हुंडी म्हणजे काय?
 ब) बँकेचे ताळेबंद पत्रक म्हणजे काय?
 क) के. वाय. सी. ची वैशिष्ट्ये सांगा.
 ड) संयुक्त खात्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
 इ) भारतातील वित्तीय संरचना स्पष्ट करा.
 ई) बँकेचे गुंतवणूक धोरण म्हणजे काय?

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) तारणाच्या पद्धती
 ब) बँक व ग्राहक यांच्यातील परस्पर संबंध
 क) बँकेचे विविध अधिकार
 ड) शून्य शिल्लक खात्यांचे वैशिष्ट्ये

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) गाभा बँकेची संकल्पना गुणदोषासह स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) हरित बँकेचा अर्थ आणि महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
- बँकेत ग्राहकांचे खाते उघड्याची कार्यपद्धती स्पष्ट करा.

- 9) An automated machine that performs the process of giving money to customers as per their demand and depositing their money is called ____.
- a) Passbook
 - b) Credit card
 - c) Debit
 - d) ATM
- 10) For mobile and Internet Banking password should be ____.
- a) Very strong
 - b) Very simple
 - c) Very convenient and short
 - d) None of these
- 11) In sustainable Banking ____ is meant.
- a) Environmental production
 - b) Guarantee of Human rights
 - c) Current Development tools
 - d) All of the above
- 12) Capital Market Provide ____ loans.
- a) Short term
 - b) Medium term
 - c) Long term
 - d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) What is Bill of exchange.
- b) What is balance sheet of a bank.
- c) State the features of K.Y.C.
- d) Explain the concept of joint Account.
- e) Explain the financial structure in India.
- f) What is investment policy of the Bank.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) Methods of Solvation
- b) Special Mutual relationship between the bank and the customer
- c) Various power of the Bank
- d) Features of Zero balance Account

Q.4 Broad Question. (Any One) 12

- a) Explain the concept of core bank with merit.

OR

- b) Explain the meaning and importance of green bank.

Q.5 Broad Question. 12

Explain the procedure for opening a customer account.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Economics) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS)
परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Macro Economic Analysis – II (230107401)

वार, दिनांक: गुरुवार, १६-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) मुंडेल-फ्लेमिंग प्रतिमान — सामान्य वेतन आणि किंमत गृहित धरते.
 अ) वाढणारे ब) घटणारे
 क) स्थिर ड) वाढणारे-घटणारे
- २) वास्तव शिल्लक परिणाम — यांनी मांडला.
 अ) केन्स ब) सॅम्युअलसन
 क) पॅटिनकिन ड) पिगू
- ३) फिलिप्सवक्र यातील संबंध दर्शवतो —.
 अ) चलनवाढ व बेरोजगार ब) उत्पन्न व उपभोग
 क) उत्पन्न व किंमत पातळी ड) यापैकी नाही
- ४) बेकारीचा नैसर्गिक दराची संकल्पना — शी संबंधित आहे.
 अ) फ्रीडमन ब) फिलिप्स
 क) टोबिन ड) पॅटिनकिन
- ५) बॉमेल यांच्या मते पैशाची मागणी व व्याजदर यातील संबंध — असते.
 अ) धनात्मक ब) स्थिर
 क) प्रमाणशीर ड) व्यस्त
- ६) IS-LM-BP हे प्रतिमान — शी संबंधित आहे.
 अ) मुंडेल-फ्लेमिंग ब) केन्स
 क) हिक्स व हॅन्सन ड) पॅटिनकिन
- ७) फिशरची समीकरण चुकीची नसून, त्यांची पुनर्मांडणी करणे गरजेचे आहे असे — यांनी म्हटले.
 अ) केन्स ब) फ्रीडमन
 क) बामोल ड) जे. बी. से

- ८) विवेकशील अपेक्षांची संकल्पना प्रथम — यांनी मांडली.
 अ) जॉन एफ. मुथ
 ब) रॉबर्ट लुकास
 क) थॉमस सार्जट
 ड) यापैकी नाही
- ९) पैशाच्या मागणी विषयक केन्सेत्तर दृष्टिकोण — शी संबंधित आहे.
 अ) बामोल
 ब) टोबिन
 क) पॅटिनकीन
 ड) वरील सर्व
- १०) बाकदार फिलिप्स वक्र ही संकल्पना — यांनी मांडली.
 अ) फिलीप्स
 ब) फ्रायडमन
 क) पॅटिनकिन
 ड) टोबिन
- ११) मुद्रा धोरणाचे विस्तारीकरण म्हणजे —.
 अ) पैशाच्या पुरवठ्यात वाढ व व्याजदरात घट करणे.
 ब) पैशाच्या पुरवठ्यात घट व व्याजदरात वाढ करणे.
 क) पैशाच्या पुरवठ्यात व व्याजदरात घट करणे.
 ड) पैशाच्या पुरवठ्यात व व्याजदरात वाढ करणे.
- १२) 'मागणी - प्रेरित चलनवाढ' ही संकल्पना — यांनी मांडली.
 अ) जे. एम. केन्स
 ब) डॉ. मार्शल
 क) प्रा. पिगु
 ड) प्रा. बामोल

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) बाउमोलच्या मते लोक पैसे ठेवण्यास कारणीभूत ठरणारा हेतू कोणता आहे?
 ब) फिलिप्स वक्र कोणत्या घटकांमधील संबंध प्रकट करतात?
 क) महागाईचे अंतर म्हणजे काय?
 ड) वाढीचा हमी दर काय आहे?
 इ) बेरोजगारीचा नैसर्गिक दर म्हणजे काय?
 ई) खुली अर्थव्यवस्था म्हणजे काय?

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) अल्पकालीन फिलिप्स वक्र स्पष्ट करा.
 ब) बाउमोलचा मालसाटाबाबतचा सैद्धांतिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
 क) चलनवाढीसाठी आर्थिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
 ड) वास्तविक शिल्लक प्रभाव स्पष्ट करा.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) स्थूल अर्थशास्त्र आणि नवीन शास्त्रीय दृष्टीकोनाचे धोरण स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) पैशाच्या मागणीचा फ्रीडमनचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्र.५ पैशाच्या मागणीची टोबीन यांचे प्रतिमान स्पष्ट करा. १२

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Macro Economic Analysis – II (230107401)**

Day & Date: Thursday, 16-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 12

- 1) The Mundell-Fleming Model _____ assumes normal wage and price.
 - a) Increasing
 - b) Decreasing
 - c) Stable
 - d) Increasing – decreasing
- 2) The Real balance effect was presented by _____.
 - a) Keynes
 - b) Samuelson
 - c) Patinkin
 - d) Pigu
- 3) Phillips curve shows the relationship between the _____.
 - a) Inflation and unemployment
 - b) Income and consumption
 - c) Income and price level
 - d) None of these
- 4) The concept of natural rate of unemployment is related to _____.
 - a) Friedman
 - b) Philips
 - c) Tobin
 - d) Patinkin
- 5) According to Bommel, the relationship between money demand and interest rates is _____.
 - a) Positive
 - b) Stable
 - c) Proportional
 - d) Cross
- 6) The IS-LM-BP pattern is related to _____.
 - a) Mundel-Fleming
 - b) Keynes
 - c) Hicks and Hanson
 - d) Patinkin
- 7) "Fisher's equation is not wrong, they need to be restructured," _____ said.
 - a) Keynes
 - b) Friedman
 - c) Baumol
 - d) J.B. Say
- 8) The concept of rational expectation was first proposed by _____.
 - a) John F. Muth
 - b) Robert Lucas
 - c) Thomas Sergeant
 - d) None of them

- 9) The Post Keynesian approach to demand for money is related to _____.
a) Baumol b) Tobin
c) Patinkin d) All of the above
- 10) The concept of kinked Phillips curve was proposed by _____.
a) Phillips b) Friedman
c) Patinkin d) Tobin
- 11) The expansion of monetary policy is _____.
a) Increase in money supply and reduction in interest rates.
b) Decrease in money supply and increase in interest rates.
c) Reduction in money supply and interest rates
d) Increasing money supply and interest rates
- 12) The concept of 'Demand-Pull Inflation' was introduced by _____.
a) J. M. Keynes b) Dr. Marshall
c) Prof. Pigu d) Prof. Baumol

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Which is the motive that causes people to hold money according to Baumol?
b) Philips Curve reveals the relationship between which factors?
c) What is inflationary gap?
d) What is warranted rate of growth?
e) What is meant by natural rate of unemployment?
f) What is open economy?

Q.3 Write Short Answers. (Any Two) 12

- a) Explain the Short run Philips Curve.
b) Explain the Baumol's Inventory Theoretical approach.
c) Explain the Monetary approach to inflation.
d) Explain the Real balance effect.

Q.4 Write answer the following. (Any One) 12

- a) Explain the New Classical Approach towards Macro Economics and policy implications.

OR

- b) Explain the Friedman's theory of demand for money.

Q.5 Explain the Tobin's model of demand for money. 12

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Economics) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Public Economics - II (230107402)

वार, दिनांक : शनिवार, १८-०४-२०२६
 वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) उत्पन्न कर हे ——— चे उदाहरण आहे.

अ) प्रत्यक्ष कर	ब) अप्रत्यक्ष कर
क) विशेष कर	ड) राज्य कर
- २) मंदिच्या काळात ——— अंदाजपत्रक अपेक्षित असते.

अ) शिलकी	ब) तुटिचे
क) शुन्याधारीत	ड) समतोलीत
- ३) ——— हा १३ व्या वित्त आयोगाचा कालखंड आहे?

अ) १९८५-१९९०	ब) १९९५-२०००
क) २००५-२०१०	ड) २०१०-२०१५
- ४) देशांतर्गत उभारलेल्या कर्जाला ——— सार्वजनिक ऋण असे म्हणतात.

अ) अंतर्गत	ब) स्थानिक
क) बहिर्गत	ड) यापैकी नाही
- ५) मौद्रिक धोरण आणि वित्तीय धोरण एकमेकांस ——— असतात.

अ) पर्यायी	ब) विसंगत
क) पुरक	ड) यापैकी नाही
- ६) युद्ध खर्चासाठी घेतलेले सार्वजनिक कर्ज ——— कर्ज असते.

अ) उत्पादक	ब) अनुत्पादक
क) ऐच्छिक	ड) यापैकी नाही

- ७) सरकारचा कर, सार्वजनिक खर्च, कर्ज व त्याचे व्यवस्थापन याच्याशी संबंधित धोरणास ——— असे म्हणतात.
अ) मौद्रिक धोरण
ब) राजकोषीय धोरण
क) खर्चविषयक धोरण
ड) वरील सर्व
- ८) भारतात ——— प्रकारची राज्यव्यवस्था अस्तित्वात आहे.
अ) एकमुखी राज्यव्यवस्था
ब) बहुमुखी राज्यव्यवस्था
क) संघराज्य
ड) वरील सर्व
- ९) Budget हा शब्द Bogvette या मुळ ——— शब्दापासून तयार झाला आहे.
अ) जर्मन
ब) फ्रान्स
क) फ्रेंच
ड) यापैकी नाही
- १०) भारतात ——— या वर्षी जी. एस. टी. कायदा लागू झाला.
अ) २०१४
ब) २०१६
क) २०१८
ड) २०२०
- ११) ——— हे केंद्र सरकारकडून राज्य सरकारकडे केल्या जाणाऱ्या वित्तीय हस्तांतरणाचे प्रकार आहे.
अ) कर महसूलातील सहभाग
ब) अनुदान
क) कर्ज
ड) वरील सर्व
- १२) जमीन महसूल हा ——— सरकार उत्पन्नाचा स्रोत आहे.
अ) केंद्र सरकार
ब) राज्य सरकार
क) स्थानिक स्वराज्य संस्था
ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही ४)

१२

- अ) अप्रत्यक्ष कर संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) सार्वजनिक कर्जभार म्हणजे काय ते लिहा.
क) वित्त आयोगाची भूमिका स्पष्ट करा.
ड) सार्वजनिक कर्जाच्या वाढीची कारणे लिहा.
इ) स्थिरीकरणासाठी राजकोषीय धोरण नीती स्पष्ट करा.
ई) केंद्र सरकारच्या उत्पन्नाचे स्रोत लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही २)

१२

- अ) राज्य सरकारच्या उत्पन्नाची साधने स्पष्ट करा.
ब) भारतातील कराचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
क) सार्वजनिक कर्जासंबंधी सनातनवादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
ड) राजकोषीय धोरणाची आर्थिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) भारतातील संघराज्यव्यवस्था स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) राजकोषीय धोरणाची उद्दिष्टे सविस्तर स्वरूपात लिहा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न १२
- भारतातील सार्वजनिक खर्चाच्या वाढीची कारणे आणि त्याचा आर्थिक विकासावर झालेला परिणाम स्पष्ट करा.

Seat No.	
---------------------	--

Set	P
------------	----------

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Public Economics - II (230107402)**

Day & Date: Saturday 18-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

12

- 1) Income tax is an example of _____.
 - a) Direct Tax
 - b) Indirect Tax
 - c) Special Tax
 - d) State Tax

- 2) During a recession, the budget is expected to be _____.
 - a) Surplus Budget
 - b) Deficit budget
 - c) Zero Balanced Budget
 - d) Balanced Budget

- 3) _____ is the period of 13th Finance Commission.
 - a) 1985-1990
 - b) 1995-2000
 - c) 2005-2010
 - d) 2010-2015

- 4) Domestic debt is called _____ public debt.
 - a) Internal
 - b) Local
 - c) External
 - d) None of the above

- 5) Monetary policy and fiscal policy are _____ each other.
 - a) Alternative
 - b) Anomalous
 - c) Supplementary
 - d) None of the above

- 6) Public debt taken for war expenditure is _____ debt.
 - a) Productive
 - b) Unproductive
 - c) Voluntary
 - d) None of these

- 7) The government's policy relating to taxation, public expenditure, debt and its management is called _____.
 - a) Monetary policy
 - b) Fiscal policy
 - c) Expenditure policy
 - d) All of the above

- 8) In India _____ type of polity exists.
 - a) Unitary polity
 - b) Multilateral polity
 - c) Federal polity
 - d) All of the above

- 9) The word Budget is derived from the _____ word Bogvette.
 - a) German
 - b) France
 - c) French
 - d) None of these

- 10)** Which year India introduced the GST?
a) 2014 b) 2016
c) 2018 d) 2020
- 11)** _____ is a financial transfer from the central government to the state government.
a) Participation in tax revenue b) Grants
c) Loans d) All of the above
- 12)** Land revenue is a source of income of _____ government.
a) Central government b) State government
c) Local bodies d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12
a) Explain the concept of Indirect tax.
b) Write what is public debt?
c) Explain the Role of Finance Commission.
d) Write the reasons for increase in public debt.
e) Explain the fiscal policy strategy for stabilization.
f) Write the revenue sources of central government.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 12
a) Explain the instruments of revenue of the State Government.
b) Explain the different types of taxation in India.
c) Explain the classical view of public debt.
d) Explain the role of fiscal policy in economic development.

Q.4 Broad Answer Questions. (Any One) 12
a) Explain the federal system of government in India.
OR
b) Write in detail the objectives of fiscal policy.

Q.5 Broad Answer Question. 12
Explain the causes of growth in public expenditure in India and its impact on economic development.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Economics) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Agricultural Development of India - II (230107403)

वार, दिनांक : मंगळवार, २१-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) राष्ट्रीय रोजगार हमी कायदा ---- वर्षी मंजूर झाला.
अ) २००२ ब) २००४
क) २००५ ड) २००७
- २) भारतात सहकारी पतपुरवठ्याची रचना ---- आहे.
अ) द्विस्तरीय ब) त्रिस्तरीय
क) चारस्तरीय ड) वरील पैकी सर्व
- ३) कृषी वित्तपुरवठ्याच्या बिगर संस्थात्मक स्रोतामध्ये ---- चा समावेश होतो.
अ) सरकार ब) व्यापारी बँका
क) नाबार्ड ड) सावकार
- ४) सन १९५१ मध्ये अखिल भारतीय ग्रामीण पतपुरवठा पाहणी समिती ---- यांच्या अध्यक्षतेखाली नेमण्यात आली.
अ) श्री. गोरवाला ब) ए. एम. खुस्त्रो
क) श्री. वैद्यनाथन ड) श्री. शंकर
- ५) भारतात सहकारी पतपुरवठा संस्था सन ---- मध्ये सुरू झाल्या.
अ) १९१० ब) १९०४
क) १९१२ ड) १९१८
- ६) सामान्यपणे कृषी-उद्योगात ---- उत्पादन तंत्र वापरले जाते.
अ) श्रमप्रधान ब) भांडवलप्रधान
क) आयातीकृत ड) यापैकी नाही

- ७) भारत सरकारने प्रमाणित वजन मापाचा कायदा ---- मध्ये पास केला.
 अ) १९३९ ब) १९४९
 क) १९५० ड) १९५५
- ८) अग्रणी बँक योजना ---- समितीने तयार केली
 अ) नरसिंहम ब) मेहता
 क) पाटील ड) नरीमन
- ९) शेती क्षेत्रात ---- बेकारी आढळून येते.
 अ) सुप्त ब) घर्षणात्मक
 क) चक्रीय ड) यापैकी नाही
- १०) मध्यवर्ती गुदाम महामंडळाची स्थापना सन मध्ये करण्यात ---- आली.
 अ) १९५० ब) १९५५
 क) १९५७ ड) १९६०
- ११) किमान वेतन कायदा सन ---- मध्ये संमत झाला
 अ) १९४८ ब) १९४९
 क) १९५० ड) १९५१
- १२) नियंत्रित बाजारपेठेत कमिशन व बाजार शुल्क ---- कडून निर्धारित केले जाते.
 अ) बाजार समिती ब) शेतकरी
 क) सरकार ड) मध्यस्त

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही ४)

१२

- अ) कृषी विपणन म्हणजे काय?
 ब) पीक विमा म्हणजे काय?
 क) शेतमजुरांचे सिमांतीकीकरण म्हणजे काय?
 ड) सी. ए. सी. पी. चे पूर्णरूप लिहा.
 इ) एन. सी. डी. सी. चे स्थापना केंव्हा झाली?
 ई) अन्न सुरक्षा म्हणजे काय?

प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) शेमाल किंमत निश्चित करण्याच्या पद्धती स्पष्ट करा.
 ब) शिलकी साठ्याची चर्चा करा.
 क) कृषी उद्योगांचे प्रकार स्पष्ट करा.
 ड) ग्रामीण बेरोजगारीविषयी चर्चा करा.

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) कृषी वित्तपुरवठ्यातील सहकारी संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) ग्रामीण विकासातील कृषी उद्योगांची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न १२
- शेतमजुरांच्या समस्या आणि उपायांवर सविस्तरपणे चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए (Economics) (सत्र- IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल- २०२६
International Trade and Finance-II (230107405)

वार, दिनांक: गुरुवार, २३-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) WTO म्हणजे ----.
- अ) जागतिक पर्यटन संघटना ब) जागतिक वाहतुक संघटना
क) जागतिक व्यापार संघटना ड) वरीलपैकी नाही
- २) सन १९९१ नंतर भारतात विदेशी व्यापारात ---- चे धोरण स्विकारले.
- अ) उदरीकरणाचे ब) नियंत्रणाचे
क) व्यापारीकरणाचे ड) संरचनात्मकतेचे
- ३) IMF ---- प्रकारचे वित्तपुरवठा करते.
- अ) अल्पकालीन ब) दीर्घकालीन
क) कृषी ड) औद्योगिक
- ४) SEZ क्षेत्र म्हणजे ----- होय.
- अ) विशेष आर्थिक क्षेत्र ब) सामाजिक आर्थिक क्षेत्र
क) विशेष निर्यात क्षेत्र ड) वरीलपैकी नाही
- ५) पुर्नबांधणी व विकासाकरिता आंतरराष्ट्रीय बँकेला ---- हे नाव आहे.
- अ) जागतिक बँक ब) आशियाई बँक
क) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी ड) वरीलपैकी नाही
- ६) जागतिक व्यापार संघटना ---- यावर्षी स्थापन झाली.
- अ) १९८५ ब) १९९५
क) १९९१ ड) २००५
- ७) चलनविषयक दृष्टिकोनामध्ये व्यवहारतोलाचा संबंध ---- शी जोडला आहे.
- अ) पैशाचा पुरवठा ब) वस्तूंचा पुरवठा
क) सेवांचा पुरवठा ड) वरीलपैकी नाही

- ८) व्यवहारतोल संकल्पना ——— शी संबंधित आहे.
 अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापार ब) अंतर्गत व्यापार
 क) राज्य व्यापार ड) स्थानिक व्यापार
- ९) जागतिक बँक ——— प्रकारचे वित्तपुरवठा करते.
 अ) अल्पकालीन ब) दीर्घकालीन
 क) कृषी ड) औद्योगिक
- १०) FDI म्हणजे ——— होय.
 अ) विदेशी थेट गुंतवणूक ब) अन्नविकास निर्देशांक
 क) विदेशी विकास संस्था ड) वरीलपैकी नाही
- ११) आंतरराष्ट्रीय व्यापारामध्ये जेव्हा खर्चापेक्षा उत्पन्न कमी असते तेव्हा त्या व्यवहार तोलास ——— व्यवहारतोल म्हणतात.
 अ) तुटीचा ब) शिलकीचा
 क) समतोलित ड) यापैकी नाही
- १२) जुलै 1944 मध्ये ब्रिटन येथे जी परिषद झाली त्यामध्ये ——— या संस्थेची स्थापना करण्यात आली.
 अ) जागतिक बँक ब) WTO
 क) सार्क ड) ओपेक

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- अ) व्यवहारतोल म्हणजे काय?
 ब) व्यापारतोल म्हणजे काय?
 क) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीची भूमिका सांगा.
 ड) विनिमय दर म्हणजे काय?
 इ) जागतिक व्यापार संघटनेची कार्ये लिहा.
 ई) १९९० च्या दशकातील भारताचा व्यापार धोरणाची कोणतेही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) विशेष आर्थिक क्षेत्र संकल्पना
 ब) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची कार्ये
 क) जागतिक बँक
 ड) सुवर्ण परिणाम

- प्र.४ खालील प्रश्नांचे तपशीलवार उत्तर द्या. (कोणताही एक) १२
- अ) विदेशी थेट गुंतवणुकीची आर्थिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) विकसनशील देशांच्या संदर्भात स्थिर आणि लवचिक विनिमय दर प्रणालीचे गुण आणि तोटे स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नांचे तपशीलवार उत्तर द्या १२
- भारताच्या विदेशी व्यापारनितीवरील उदारीकरणाच्या परिणामांची चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
International Trade and Finance-II (230107405)**

Day & Date: Thursday, 23-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

12

- 1) WTO means _____.
 - a) World Tourist Organization
 - b) World Transport Organization
 - c) World Trade Organization
 - d) None of these

- 2) After 1991, India adopted a policy of _____ in foreign trade.
 - a) Liberalization
 - b) Control
 - c) Commercialization
 - d) Structural adjustment

- 3) IMF provides _____ types of financial assistance.
 - a) Short term
 - b) Long-term
 - c) Agricultural
 - d) Industrial

- 4) SEZ stands for _____.
 - a) Special Economic Zone
 - b) Social Economic Zone
 - c) Special Export Zone
 - d) None of the above

- 5) _____ is the name for International Bank for reconstruction and development.
 - a) World Bank
 - b) Asian Bank
 - c) International Monetary Fund
 - d) None of these

- 6) World Trade Organization was established in the _____ year.
 - a) 1985
 - b) 1995
 - c) 1991
 - d) 2005

- 7) In monetarist approach the balance of payments is linked with _____.
 - a) Money supply
 - b) Supply of goods
 - c) Supply of services
 - d) None of these

- 8) The concept of balance of payment is related with _____.
 - a) International Trade
 - b) Internal Trade
 - c) State Trade
 - d) Local Trade

- 9) World Bank provides _____ types of financial assistance.
 - a) Short term
 - b) Long term
 - c) Agricultural
 - d) Industrial

- 10) FDI means _____.
a) Foreign Direct Investment
b) Food Development Index
c) Foreign Development Institution
d) None of these
- 11) In International trade, when income is less than expenditure, the balance of payments is called _____.
a) Deficit balance
b) Surplus balance
c) Balanced balance
d) None of these
- 12) In July 1944 during the meeting held in Britain _____ was established.
a) World Bank
b) WTO
c) SAARC
d) OPEC

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) What is balance of payments?
b) What is balance of trade?
c) State the Role of International Money Fund.
d) What is exchange Rate?
e) Write the functions of World Trade Organization.
f) State any two features of India's Trade Policy in the 1990's.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 12

- a) Concept of Special Economic Zone.
b) Functions of Multinational Company.
c) World Bank
d) Gold standard

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) 12

- a) Explain the role of Foreign Direct Investment in Economic Development.

OR

- b) Explain the merits and demerits of fixed and flexible exchange rate systems in the context of Developing Countries.

Q.5 Answer the following question in detail 12

Discuss the impact of Liberalization on India's Foreign Trade.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Economics) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Advanced Banking-II (230107406)

वार, दिनांक : गुरुवार, २३-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

१) भारताने १ एप्रिल ——— मध्ये मध्यवर्ती बँक म्हणून RBI ची स्थापना केली.

अ) १९३५	ब) १९३८
क) १९४०	ड) १९४२

२) सार्वत्रिक बँकेचे मुख्यालय ——— येथे आहे.

अ) दिल्ली	ब) लंडन
क) शिकागो	ड) वॉशिंग्टन

३) भारतात ——— मध्ये नविन आर्थिक धोरणांची सुरुवात करण्यात आली.

अ) १९९१	ब) २००१
क) २०११	ड) २०२१

४) बँकींग क्षेत्रात सुधारणा करण्यासाठी ——— यांच्या अध्यक्षतेखाली 'हाय लेवल कमिटी' नेमण्यात आली.

अ) चक्रवर्ती समिती	ब) खुस्त्रो समिती
क) नरसिंह समिती	ड) वरील सर्व

५) बँकींग लोकपाल्यांची नियुक्ती ——— वर्षासाठी केली जाते. त्यानंतर दोन वर्षे मुदत वाढ होऊ शकते.

अ) एक	ब) दोन
क) तीन	ड) वरीलपैकी नाही

६) पीक कर्ज पुरवठा ——— मुदतीसाठी दिले जाते.

अ) अल्पकालीन	ब) मध्यमकालीन
क) दीर्घकालीन	ड) यापैकी नाही

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
अ) चलनविषयक धोरणांची प्रमुख वैशिष्टे स्पष्ट करा.
किंवा
ब) नरसिंहम् समितीने केलेल्या शिफारशी स्पष्ट करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न १२
भारतीय रिझर्व्ह बँकेची कार्ये व भूमिका स्पष्ट करा.

- 9) In 1969 the 'Nariman Committee' formulated _____ scheme by accepting principles of regional approach.
- a) Regional Rural Bank b) Lead Bank
c) Rural Bank d) NABARD
- 10) _____ is the main functions of International Bank.
- a) Financing in import export trade
b) Financing of project
c) Consolidation of international loan
d) All of the above
- 11) _____ is known as 'Shikhar Bank'.
- a) Maharashtra b) Karnataka
c) Panjab d) NABARD
- 12) At present there are _____ Banking ombudsman offices in India.
- a) 20 b) 22
c) 24 d) 26

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) State the concept of retail banking.
b) Explain the role of Lead Banks.
c) Micro Finance Supply.
d) Explain the Basal Accord – II.
e) What is crop loan?
f) State the functions of Regional Rural Banks.

Q.3 Write short notes. (Any Two) 12

- a) Look at the recent reforms in the banking sector.
b) Concept of Universal Banking.
c) Authority/rights of banking Ombudsman.
d) Prudential norms methods.

Q.4 Broad answer questions. (Any One) 12

- a) Explain the main features of the Monetary Policy.

OR

- b) Explain the recommendations made by Narsimhan Committee.

Q.5 Broad answer question. 12

Explain the functions and role of Reserve Bank of India.